

UVODNIK

V mesecu januarju smo za vse naročnike Knjižničarskih novic pripravili enostavnejši dostop do elektronske oblike.

Dosedanji naročniki na elektronsko obliko boste prejeli NOVO uporabniško ime in geslo. Uporabniška imena so po novem oblikovana tako, da si jih boste lažje zapomnili, geslo pa bo mogoče spremeniti. V prehodnem obdobju boste do Knjižničarskih novic lahko dostopali tako s starim kot tudi že z novim uporabniškim imenom.

Vsi naročniki na tiskano obliko boste po elektronski pošti prejeli uporabniško ime in geslo. Z njim boste v prihodnje lahko dostopali tudi do elektronske oblike Knjižničarskih novic. Na voljo vam bodo tako tekoče številke, kot tudi arhiv od leta 2004 dalje.

Preko spletne strani, na kateri se nahajajo Knjižničarske novice, boste lahko poleg gesla sami spremenili tudi kontaktne podatke. **Če novega uporabniškega imena in gesla ne boste prejeli do**

10.2.2009, nam prosim sporočite na icb@nuk.uni-lj.si.

Da bi do elektronske oblike Knjižničarskih novic in do prispevkov, objavljenih v publikaciji, lahko dostopalo čim večje število delavcev vaše knjižnice, predlagamo objavo uporabniškega imena in gesla na intranetu ali na internem e-poštnem seznamu.

Manjšim knjižnicam dostop do elektronske oblike Knjižničarskih novic omogoča dostopanje do preteklih števil, ki jih morda nimajo v arhivu, izbojšan iskalnik pa učinkovitejše iskanje do sedaj objavljenih prispevkov.

Za vse tiste, ki lažje iščete po klasičnih, tiskanih bibliografskih kazalih, tej številki prilagamo bibliografsko kazalo Knjižničarskih novic za leto 2008. Morda boste ob njegovem prebiranju naleteli na kak spregledan naslov.

Damjana Vovk

Kazalo:

Uvodnik	1
Strokovno posvetovanje ZBDS 2009	1
Koledar prihajajočih srečanj	2
Verstva, teologija - pregled vrstilcev UDK skupine 2	3
Problematika financiranja nakupa znanstvene literature in podatkovnih zbirk v Republiki Sloveniji	4
Program izobraževanja NUK za leto 2009	10
Konference	12
Obetavni bibliotekarski podmladek	12
VIII. mednarodna delavnica o arhiviranju spleta	13
Revija Knjižnica	14
Strokovni posvet "Pis(a)na kulturna dediščina slovenskih knjižnic"	15
Digital consumers: reshaping the information profession	17
Koledar prihajajočih srečanj	18
Razstava "Otroci sveta" Karoline Gorec v MKI	19
Albanija v MKI	20
Ustanovitev sindikata zaposlenih v knjižničarstvu in informacijski dejavnosti	22
Projekt "Zvesti bralec"	24
Novosti na Mrežniku	26
Branko Reisp	28

HITRE INFORMACIJE

Strokovno posvetovanje ZBDS 2009

Najavljamo strokovno posvetovanje ZBDS, ki bo potekalo od 6. do 10. oktobra 2009 v Mariboru, v Kongresnem centru Habakuk. Soorganizator posvetovanja je Društvo bibliotekarjev Maribor. Posvetovanje z naslovom »Knjižnice in knjižničarji: dodana vrednost okolju ali nepotreben strošek?« želi spodbuditi aktivni pristop pri razmišljanju, oblikovanju in uporabi metod raziskovanja dodane vrednosti knjižničarjev in knjižnic v družbenem okolju.

Več o posvetovanju bo objavljeno na <http://www.zbds-zveza.si/>.

OBVESTILA

KOLEDAR PRIHAJAJOČIH SREČANJ

TUJINA

(izbor za obdobje februar 2009 – april 2009)

- **12.3.2009**, Leipzig, Nemčija, *ABDOS*, <http://www.abdos.de/>
- **4.-6.5.2009**, Mendellin, Kolumbija, *2nd International Congress on Information Science Research*, <http://bibliotecologia.udea.edu.co/index.php>
- **7.-9.5.2009**, Dunaj, Avstrija, *EBLIDA annual Council Meeting*, <http://www.eblida.org/>
- **7.-10.5.2009**, Michigan, ZDA, *44th International Congress on Medieval Studies: Book Technologies*, <http://www.wmich.edu/medieval/congress/index.html>
- **12.-14.5.2009**, Pretorija, JAR, *African Digital Scholarship & Curation 2009*, <http://www.library.up.ac.za/digitalscholarship.htm#admin>
- **18.-21.5.2009**, Atlanta, ZDA, *4th International Conference on Open Repositories*, <https://or09.library.gatech.edu/>
- **25.-30.5.2009**, Dubrovnik, Hrvaška, *LIDA*, <http://www.ffos.hr/lida/>
- **25.-27.5.2009**, Montreal, Kanada, *The Workshop for Instruction in Library Use (WILU 2009)*, <http://library.concordia.ca/wilu2009/index-en.php>
- **26.-29.5.2009**, Chania, Grčija, *QQML2009: Qualitative and Quantitative Method in Libraries*, <http://www.isast.org/home.html>
- **28.-30.5.2009**, Ottawa, Kanada, *Canadian Association for Information Science: Mapping the 21st Century Information Landscape: Borders, Bridges and Byways*, <http://www.caais-acsi.ca/>
- **26.-29.5.2009**, Tampere, Finska, *IASSIST*, <http://www.fsd.uta.fi/iassist2009/>
- **27.-29.5.2009**, Baltimore, ZDA, *Society for Scholarly Publishing*, <http://www.sspnet.org/>
- **29.5.-1.6.2009**, Montreal, Kanada, *Canadian Library Association*, www.cla.ca
- **1.-4.6.2009**, Leuven, Belgija, *IATUL 2009 - 30th Annual Conf of the International Association of Technological University Libraries*, <http://wbib.kuleuven.be/iatul2009/>
- **2.-5.6.2009**, Erfurt, Nemčija, *98. Deutscher Bibliothekartag*, <http://www.bibliothekartag2009.de/>
- **10.-13.6.2009**, Orlando, ZDA, *3rd International Conference on Knowledge Generation Communication and Management*, <http://www.iiis2009.org/wmsci/website/default.asp?vc=18>
- **15.-19.6.2009**, Austin, ZDA, *Joint Conference on Digital Libraries (JCDL 2009)*, <http://www.jcdl2009.org/>
- **16.-14.6.2009**, Sudak, Ukrajina, *Libraries and Information Resources in the Modern World of Science, Culture, Education, and Business*, http://www.gpntb.ru/win/inter-events/crimea2009/eng/inf_let.php
- **17.-19.6.2009**, Ženeva, Švica, *CERN workshop on Innovations in Scholarly Communication*, <http://www.unige.ch/workshop/oai6/>
- **17.-20.6.2009**, Virginia, ZDA, *Seas of Change: Navigating the Cultural and Institutional Contexts of Special Collections*, <http://www.rbms.info/conferences/preconferences/2009/index.html>
- **22.-23.6.2009**, London, VB, *ISKO 2009 - International Society for Knowledge Organization*, <http://www.iskouk.org/conf2009/index.htm>
- **22.-25.6.2009**, Maryland, ZDA, *Digital Humanities*, http://www.mith2.umd.edu/dh09/?page_id=2
- **23.-27.6.2009**, Toronto, Kanada, *Tradition & Innovation - The State of Book History*, <http://www.utoronto.ca/stmikes/sharp2009/>
- **24.-26.6.2009**, Pariz, Francija, *ICDL 2009 - International Conference on Digital Libraries*, <http://www.waset.org/wcset09/paris/icdl/>

Se nadaljuje na strani 18.

ISSN 0353-9237

Izdala in založila: Narodna in univerzitetna knjižnica, Turjaška 1, 1000 Ljubljana

Za knjižnico: mag. Lenart Šetinc

Odgovorna urednica: Damjana Vovk (e-pošta: icb@nuk.uni-lj.si)

Uredniški odbor: dr. Melita Ambrožič, dr. Silva Novljan, dr. Maja Žumer

Naklada: 400 izvodov

Naročila in odpovedi tiskane in elektronske oblike Knjižničarskih novic: icb@nuk.uni-lj.si oz. tel. št. 01/2001-176

VSEBINSKA OBDELAVA KNJIŽNIČNEGA GRADIVA

STROKOVNE
TEME

VERSTVA, TEOLOGIJA - PREGLED VRSTILCEV UDK SKUPINE 2

Elektronska izdaja tabel UDK ima vrsto prednosti! Žal je listanje po ekranu včasih zamudno zaradi manjšega poznavanja sistema UDK ali pa je zaradi množice vrstilcev celo nepregledno. Odzivi kažejo na veliko zadreg pri skupini 2. Ta je na novo preurejena tako, da so posebni privesni vrstilci osnovani po načelu faset. Zato je listanja po ekranu še več: poiskati moramo vrstilec za religijo, nato pa še ustrezno fasetno enoto za natančnejšo opredelitev vsebine. Pregled skupine v nadaljevanju naj nam to delo olajša!

2 Vera. Teologija

- 2-1 Filozofija vere. Naravna teologija. Teodiceja
- 2-13 Sveto. Nadnaravno. Objekti češčenja
- 2-14 Bog/bogovi
- 2-167 Nadnaravna bitja, duhovi, angeli
- 2-17 Vesolje. Kozmologija
- 2-175 Eshatologija
- 2-18 Človek. Teološka antropologija
- 2-22 Razodetje. Teofanija
- 2-23 Svete knjige. Verska besedila
- 2-24 Kanonični spisi
- 2-25 Psevdepigrafi. Apokrifi
- 2-27 Kritični spisi in interpretacije
- 2-28 Drugi verski spisi. Liturgične knjige. Katekizmi
- 2-3 Osebe v verstvih
- 2-4 Versko delovanje in običaji
- 2-42 Moralno vedénje. Moralna teologija. Verska etika
- 2-43/-45 Družbeni običaji z vidika pastoralne teologije
- 2-46 Pastoralno delo. Dobrodelnost
- 2-47 Verski pouk. Kateheza. Homiletika
- 2-48 Prejemniki pastoralne oskrbe
- 2-5 Obredno vedénje. Češčenje. Kult. Obredi
- 2-52 Sveti kraji. Verski objekti in predmeti
- 2-53 Obredi po obliki. Češčenje. Darovanje. Molitev
- 2-54 Obredi po namenu. Zahvala. Pokora
- 2-55 Obredi prehoda. Zakramenti
- 2-56 Praznovanje. Sveti dnevi in prazniki
- 2-57 Romanja
- 2-58 Premišljevanje. Duhovnost. Misticizem
- 2-6 Verski procesi, dejanja iz verskih nagibov
- 2-67 Odnosi med verami. Ekumenizem

- 2-7 Verska organizacija in uprava
- 2-72 Cerkvena organizacija. Ekleziologija. Osebe v cerkveni organizaciji
- 2-74 Cerkveno pravosodje. Kanonsko pravo
- 2-76 Misijonarska dejavnost. Misijoni
- 2-78 Verska združenja. Zveze laikov. Verski redovi. Menišstvo
- 2-79 Sekte
- 2-8 Značilnosti verstev. Vrste, tipi verstev
- 2-87 Struje, shizme. Herezije
- 2-9 Zgodovina verstev in cerkva

21/29 Verstva

- 21 Predzgodovinska in primarna verstva
- 22 Verstva Daljnega vzhoda
- 221.3 Taoizem
- 225.2 Šintoizem
- 23 Verstva indijskega podkontinenta
- 233 Hinduizem
- 24 Budizem
- 25 Verstva starega veka. Manjši kulti in verstva
- 251 Staroegipčanska verstva
- 255.2 Starogrško verstvo
- 255.6 Starorimsko verstvo
- 257 Stara evropska verstva: keltska, slovanska, nordijska
- 258 Verstva Indijancev Južne in Srednje Amerike
- 259 Verstva ostalih področij
- 259.2 Verstva Indijancev Severne Amerike
- 259.4 Afriška verstva
- 259.6 Avstralska verstva
- 26 Judovstvo
- 26"652" Starozavezno judovstvo
- 27 Krščanstvo
- 271 Vzhodne cerkve
- 271.2 Pravoslavne cerkve
- 272 Rimskokatoliška cerkev
- 274/278 Protestantske cerkve
- 279 Ostale krščanske cerkve in gibanja
- 279.17 Jehovove priče
- 28 Islam
- 29 Nova duhovna gibanja

Tatjana Kovač
Narodna in univerzitetna knjižnica

PROBLEMATIKA FINANCIRANJA NAKUPA ZNANSTVENE LITERATURE IN PODATKOVNIH ZBIRK V REPUBLIKI SLOVENIJI

poziv pristojnim ministrstvom in ustanovam

Slovenske raziskovalne in visokošolske izobraževalne ustanove ugotavljajo, da višina sredstev za sofinanciranje nakupa znanstvene literature in podatkovnih zbirk ne ustreza namenu, določene v 2. členu *Pravilnika o sofinanciranju nakupa tuje znanstvene literature in baz podatkov* (t.j. zagotavljanje nujnega dotoka in dostopnosti znanstvenih in strokovnih informacij), zato pozivajo pristojna ministrstva in ustanove, da:

1. zagotovijo ustrezno višino in letno rast finančnih sredstev za nakup znanstvene literature in podatkovnih zbirk:

- na osnovi mednarodnih standardov naj se opredeli strateška znanstvena literatura za posamezna znanstvena področja in se v celoti financira iz namenskih javnih sredstev,
- del namenskih javnih sredstev naj bo namenjen omogočanju dostopa do novo nastalih znanstvenih revij in podatkovnih zbirk, ki so posledica specializacije znanosti,
- izmenjava informacij na posameznih področjih in pri določenih skupinah uporabnikov še vedno poteka preko klasičnih medijev, za nakup katerih je potrebno nameniti ustrezna sredstva,
- pri določanju višine sredstev je potrebno upoštevati letno inflacijo, DDV in stalno rast cen tuje znanstvene literature in podatkovnih zbirk,

2. uvedejo triletni javni razpis in ustrezno delitev sredstev:

- triletni javni razpis bi knjižni-

cam in informacijskim centrom omogočil dolgoročneje načrtovanje nakupa in redno zagotavljanje znanstvenih publikacij in podatkovnih zbirk slovenskim raziskovalcem,

- v skladu z razvojem znanosti je potrebno preveriti in ustrezno zasnovati delitev sredstev javnega razpisa za sofinanciranje nakupa znanstvene literature in podatkovnih zbirk med naravoslovno-matematične, tehniške, medicinske, biotehniške, družboslovne in humanistične vede,
 - potrebno je določiti normative za izračun sredstev, ki bi jih morale knjižnice oziroma raziskovalne in visokošolske izobraževalne ustanove prejemati za nakup znanstvene literature in podatkovnih zbirk,
- ## 3. spodbujajo koordiniran način nakupa in dostopa do zbirk elektronskih revij in podatkov preko konzorcijev:
- s pripravo kriterijev za izbor elektronskih virov je potrebno zagotoviti optimalno izbiro zbirk elektronskih revij in podatkov, ki zadovoljujejo potrebe uporabnikov posameznih vsebinskih področij,
 - poskrbeti je potrebno za racionalno izrabo razpoložljivih sredstev in pospešiti združevanje knjižnic in informacijskih centrov v konzorcije,
 - zagotoviti pregled nad vsemi sredstvi, ki se bodo porabila v te namene.

Za izvedbo navedenega bi bilo potrebno izdelati temeljit pregled stanja v Sloveniji na področju zagotavljanja

znanstvene literature in podatkovnih zbirk, ga primerjati z razmerami v primerljivih državah (podobno nedavno objavljeni primerjalni analizi *Znanstveno raziskovanje v Sloveniji*) in predlagati prenovljeno shemo financiranja znanstvene literature in podatkovnih zbirk (predlog prof. dr. Franca Viktorja Nekrepa, UL BF).

Nujnost ustrezne informacijske podpore

Izvajanje kakovostnih izobraževalnih in raziskovalnih programov na univerzah in inštitutih terja ustrezno informacijsko podporo s primernim številom kakovostnih znanstvenih revij in podatkovnih zbirk ustreznih tematskih področij. To stališče zastopa tudi Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (ARRS): »Dostop do tuje znanstvene literature in baz podatkov je osnovni pogoj za kakovostno raziskovalno, pedagoško in drugo strokovno delo raziskovalnih inštitutov in univerz.« (1).

Prof. dr. Borut Štrukelj, predsednik senatne Komisije za raziskovalno in razvojno delo UL, navaja, da je področje Republike Slovenije že od nekdaj veljalo za del Evrope, ki je močno prepleten z razvojnim in raziskovalnim delom, ne glede na trenutno geografsko in politično umestitev. Raziskovalci so vedno, kljub akutnemu pomanjkanju sredstev za raziskovalno delo, spremljali najnovejšje objave in tako vsaj delno sledili vrhunskim razvojnim in raziskovalnim dosežkom. Dokaz tega so slovenski raziskovalci v tujih, znanstveno dobro opremljenih sredinah, ki so se na osnovi teoretičnega široke-

ga znanja razvili v vrhunske strokovnjake.

Zakonske osnove

Sofinanciranje nakupa znanstvene literature in podatkovnih zbirk ureja *Pravilnik o sofinanciranju nakupa tuje znanstvene literature in baz podatkov* (2) (njegov predhodnik do leta 2005 je bil *Pravilnik o postopku in merilih za izbor in sofinanciranje nakupa tuje znanstvene literature in baz podatkov* (3)). Pravilnik v 2. členu navaja, da ARRS sofinancira nakup tuje znanstvene literature in baz podatkov z namenom **zagotavljanja nujnega dotoka in dostopnosti tujih znanstvenih in strokovnih informacij** za potrebe raziskovalne, izobraževalne in razvojne dejavnosti v Republiki Sloveniji.

V skladu s 1. členom pravilnik določa način, pogoje in postopek za izbor prijav za sofinanciranje nakupa tuje znanstvene literature in baz podatkov, spremljanje nakupov in zagotavljanje dostopnosti sofinancirane tuje znanstvene literature in baz podatkov. Javni razpis je objavljen vsako leto posebej, kar za prijavitelje pomeni vsakoletno obremenitev s pripravo razpisne dokumentacije in nezmožnost dolgoročnejšega načrtovanja nakupa znanstvene literature in podatkovnih zbirk, za strokovna telesa ARRS, ki sodelujejo pri izvedbi razpisa, pa vsakoletno obremenitev obravnave prejetih prijav. Sredstva se dodelijo za porabo v tekočem letu. Skupna višina sredstev za sofinanciranje nakupa znanstvene literature in podatkovnih zbirk je določena v proračunu Republike Slovenije.

Gibanje cen znanstvene literature in podatkovnih zbirk

Rast cen znanstvene periodike že

vrsto let močno presega inflacijska gibanja, kar povzroča velik pritisk na knjižnice, ki morajo veliko pozornosti posvetiti skrbnemu izboru revij, in financerje, ki s sredstvi težko sledijo povpraševanju. Statistika, ki jo je ameriško Združenje raziskovalnih knjižnic (Association of Research Libraries) zbralo pri svojih članicah v letih 1986–2003 kaže, da je bila stopnja inflacije v tem obdobju 68 %, cene revij pa so zrasle za 215 %. Poleg tega je v tem obdobju število znanstvenih revij poraslo za 138% (4).

Loughborough University je izdelala analizo trendov cen znanstvene periodike v obdobju 2000–2006 (5). Raziskali so gibanje cen biomedicinskih in družboslovnih revij pri osmih komercialnih in dveh univerzitetnih založnikih. Pri biomedicinskih revijah je srednja vrednost povečanja cen segala od 42 % (Oxford University Press) do 104 % (Sage). Srednja vrednost povečanja cen družboslovnih revij je znašala od 47 % (Elsevier) do 120 % (University of Chicago). V tej analizi je podano tudi povečanje cen periodike, ki jo univerzi dobavlja Swets Information Services, po znanstvenih področjih. Letno povprečno povečanje cen je v obdobju 2000–2006 znašalo: družboslovje 13,3 %, znanost 8 %, medicina 6 %, tehnologija 10,6 %, humanistika 9,9 %; skupno povprečje je bilo 8,3 %.

Ameriško matematično društvo (American Mathematical Society) je izdelalo pregled gibanja cen matematičnih revij v letih 1994–2007, s katerim želi informirati uporabnike teh revij in knjižničarje. V zadnjih šestih letih je povprečno letno zvišanje cen matematičnih revij znašalo 17 %, kar pomeni, da so se cene v šestih letih več kot podvojile (6).

Informacijski servis EBSCO sprem-

Preglednica 1: Povečanje cen revij v posameznih vrstah knjižnic v obdobju 2006–2008

Vrsta knjižnice	Delež povečanja cen (%)		
	2006	2007	2008
Raziskovalne	7,78	8,54	8,52
Univerzitetne	7,75	8,35	8,87
Medicinske visokošolske	8,59	8,51	8,91
Specialne v podjetjih	6,40	7,20	6,38
Splošne	2,71	3,33	4,10

lja gibanje cen periodike na podlagi podatkov, ki jih prejema od največjih založnikov (7). V preglednici 1 je glede na vrsto knjižnice prikazano letno povečanje cen periodike za obdobje 2006–2008.

EBSCO za leto 2009 napoveduje 7–9 % povečanje cen periodike v univerzitetnih in visokošolskih knjižnicah. Vsem vrstam knjižnic priporoča, da pri načrtovanju potrebnih sredstev dodajo še 2–4 % kot zaščito pred slabitvijo posameznih valut.

Gibanje cen podatkovnih zbirk je težje oceniti, ker pogajanja in konzorcijske pogodbe niso javni. Razvoj računalniške infrastrukture bi lahko povzročil nižje cene dostopa do podatkovnih zbirk, vendar tudi informacijska industrija napreduje v smislu upravljanja znanja in semantičnega povezovanja podatkov in informacij ter zato v svojih produktih uporabnikom nudi vedno boljše organizirane podatke in informacije, skupaj z dostopom do celotnih besedil. Dodana vrednost se odraža v višji ceni. Z nastankom novih znanstvenih specialnosti se pojavijo nove znanstvene revije in tematske podatkovne zbirke, dostop do katerih morajo knjižnice in informacijski

Preglednica 2: Financiranje nakupa tuje znanstvene literature in baz podatkov, IZUM-a ter specializiranih informacijskih centrov in drugih knjižničnih informacijskih storitev v obdobju 1997–2004 (MZT 1997–2000, MŠZŠ 2001–2004; vir podatkov (1))

Leto	Literatura in baze podatkov (SIT)	IZUM (SIT)	Inf. centri in druge knj. inf. storitve (SIT)
1997	514.707.477	327.472.933	109.316.427
1998	663.931.353	360.700.000	139.310.480
1999	613.512.000	408.200.000	159.815.087
2000	465.755.964	496.800.000	162.572.877
2001	385.966.590	627.075.000	91.566.565
2002	(75.000.000*) 374.990.965	690.000.000	87.877.600
2003	(253.768.693*) 458.470.688	770.000.000	70.000.000
2004	502.047.047	820.966.000	76.900.006

* V Poročilu o financiranju raziskovalne dejavnosti iz proračuna RS v letu 2002 takratno Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport navaja, da je bilo v sprejetem proračunu za leto 2002 za sofinanciranje nakupa tuje literature in baz podatkov namenjenih le 75.000.000 SIT, vendar so bila na podlagi ocene potreb z drugih proračunskih postavk Urada za znanost v okviru ministrstva dodatno prerazporejena sredstva v višini 300.000.000 SIT. Poročilo nadalje navaja, da je tako povečan obseg sredstev zadostoval le za nabavo manjšega dela tuje literature in baz podatkov ((1), Poročilo...2002, str. 323). Podobno stanje se je ponovilo v letu 2003: v sprejetem proračunu za leto 2003 je bilo za literaturo in baze podatkov namenjenih 253.768.693 SIT in nato z drugih postavk prerazporejenih dodatnih 204.683.995 SIT ((1), Poročilo...2003, str. 347).

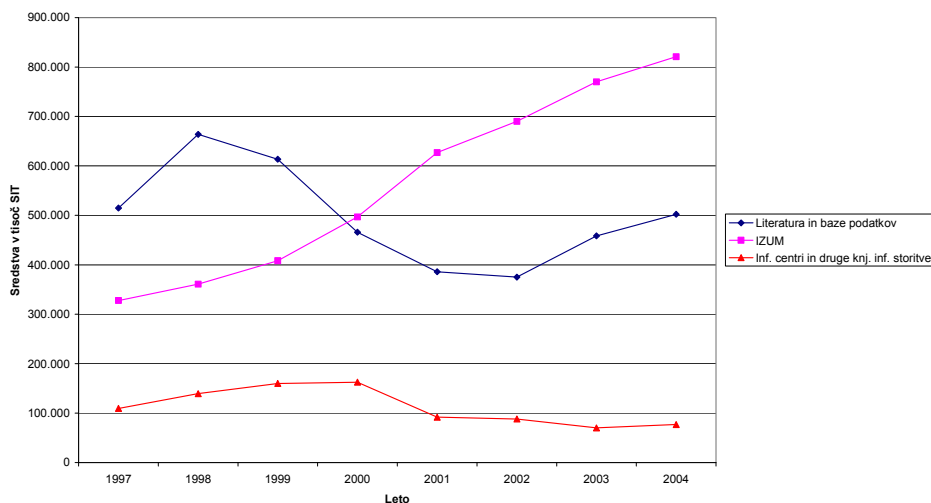
centri tudi omogočiti svojim raziskovalcem.

Financiranje nakupa znanstvene literature in podatkovnih zbirk

Do leta 2004 MZT in MŠZŠ

Financiranje nakupa znanstvene literature in podatkovnih zbirk je bilo v devetdesetih letih 20. st. rela-

tivno stabilno in je omogočalo tekoče obnavljanje kakovostnega izbora informacijskih virov. Utečeno je bilo tudi usklajevanje nakupov v posameznih znanstvenih disciplinah. Po letu 1998 pa so se do leta 2002 namenska sredstva Ministrstva za znanost in tehnologijo (MZT) oz. Ministrstva za šolstvo, znanost in šport (MŠZŠ) skoraj prepolovila (preglednica 2, slika 1).

Slika 1: Financiranje nakupa tuje znanstvene literature in baz podatkov, IZUM-a ter specializiranih informacijskih centrov in drugih knjižničnih informacijskih storitev v obdobju 1997–2004 (MZT 1997–2000, MŠZŠ 2001–2004; vir podatkov (1))

Iz podatkov v preglednici 2 dobimo vtis, da je bilo financiranje nakupa tuje znanstvene literature in podatkovnih zbirk v obdobju 1997–2004 stihajsko regulirano, brez upoštevanja potreb slovenskih raziskovalcev in tržnih zakonitosti informacijske industrije. Od leta 1997 (514.707.477 SIT) je po začetnem naraščanju in kasnejši prepolovitvi sredstev šele leta 2004 (502.047.047 SIT) skoraj doseglo vrednost iz leta 1997! Primerjava s predhodno predstavljenim gibanjem cen znanstvene literature in podatkovnih zbirk samo še poudari nezavedanje in neupoštevanje razmer na področju nudenja ustrezne informacijske infrastrukture slovenskim raziskovalcem.

Od leta 2005 dalje ARRS

Leta 2005 je financiranje raziskovalne dejavnosti v Republiki Sloveniji in s tem tudi financiranje nakupa znanstvene literature in podatkovnih zbirk prevzela ARRS. Uvedla je javne razpise za sofinanciranje nakupa ter dopolnila pravilnik s strokovnimi kriteriji. Način poročanja o porabi sredstev se je z letom 2005 spremenil. Do vključno leta 2004 sta ministrstvu poročali o porabi na treh postavkah: tuja literatura in baze podatkov, IZUM ter specializirani informacijski centri in druge knjižnične informacijske storitve. Od leta 2005 ARRS poroča o porabi sredstev za sofinanciranje nakupa tuje literature in baz podatkov ter za IZUM in drugo knjižnično informacijsko dejavnost (preglednica 3, slika 2).

Ugotovimo lahko, da so značilnosti financiranja znanstvene literature in podatkovnih zbirk v obdobju 2005–2008 enake kot v obdobju 1997–2004 – brez upoštevanja tržnih zakonitosti informacijske industrije in uresničevanja določil 2. člena pravilnika (zagotavljanje nujnega dotka in dostopnosti tujih znanstvenih in strokovnih informacij (2)). V letu

2008 ostaja financiranje znanstvene literature in podatkovnih zbirk na ravni iz leta 1997!

Podatki, zbrani v preglednici 3, nam omogočajo tudi primerjavo med sredstvi, porabljenimi na javnem razpisu, in realiziranimi sredstvi za tujo literaturo in baze podatkov, prikazanimi v vsakoletnem poročilu ARRS. Poleg javnega razpisa je bilo v obdobju 2005–2008 za literaturo in podatkovne zbirke dodatno porabljenih še 793.491 EUR (2005), 829.197 EUR (2006), 820.999 EUR (2007) in načrtovanih dodatnih 980.000 EUR v 2008 – povprečno 40,4 % sredstev javnega razpisa. Višina sredstev javnega razpisa se je v tem obdobju povečala za 5,7 %, višina neposredno porabljenih sredstev brez javnega razpisa pa za 23,5 %. Na podlagi *Poslovnega poročila ARRS za leto 2005 (1)* bi lahko sklepali, da so ta sredstva namenjena financiranju konzorcijskih pogodb, ki jih usklajuje IZUM.

MVZT, Obrazložitev finančnega načrta za leto 2008

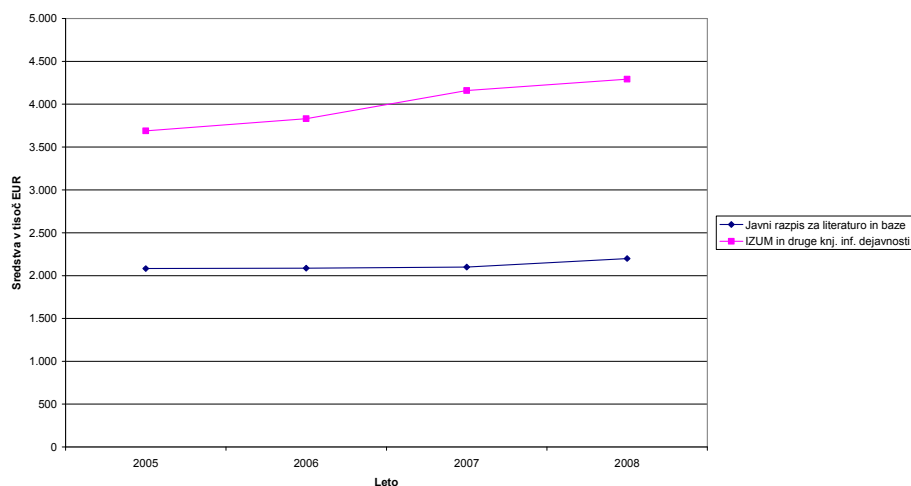
Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo (MVZT) je pripravilo Obrazložitev finančnega načrta za leto 2008 (8), ki v okviru podprograma Informacijsko-komunikacijski sistemi vsebuje dolgoročni cilj 3: »nabava tuje znanstvene literature in baz podatkov, posebej na področjih, kjer knjižnično gradivo v Sloveniji ne odraža trenutnega stanja v svetu«. Realizacija cilja se bo nasledovala z naslednjima kazalcema:

- »vrednost nabavljene strokovne literature, baz podatkov in elektronskih publikacij (cilj 2010: povečanje za 100 % glede na leto 2005),
- vrednost nabave tuje znanstvene literature in baz podatkov na področjih, kjer knjižnično gradivo v Sloveniji ne odraža trenutnega stanja v svetu.«

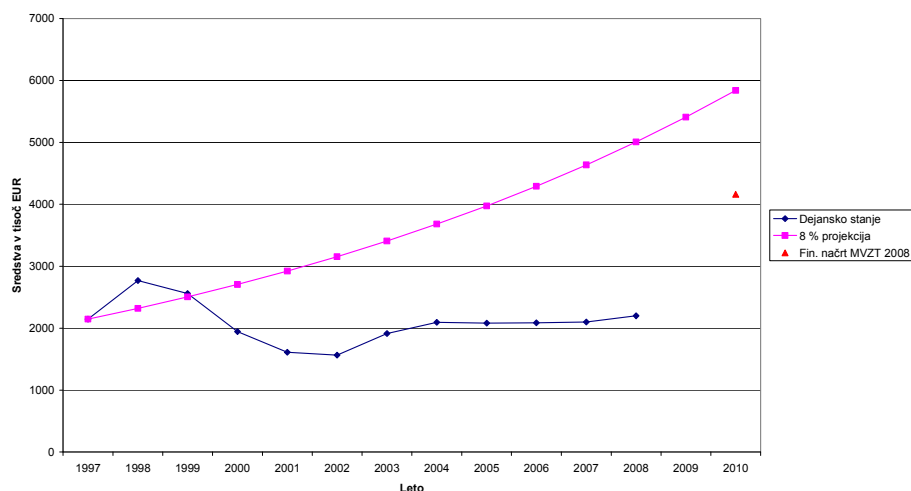
Preglednica 3: Financiranje nakupa tuje znanstvene literature in baz podatkov ter IZUM-a in drugih knjižničnih informacijskih dejavnosti v obdobju 2005–2008 (ARRS; vir podatkov (1); 1 EUR=239,640 SIT)

Leto	Literatura in baze podatkov			IZUM in druge knj. inf. dejavnosti
	Javni razpis	Prednostni seznam za financ.	Letno poročilo ARRS (realizirano)	
2005	499.000.000 SIT* (2.082.290 EUR)	Podatek ni na voljo	689.152.225 SIT (2.875.781 EUR)	884.412.000 SIT (3.690.585 EUR)
2006	500.000.000 SIT (2.086.463 EUR)	502.025.860 SIT (2.094.916 EUR)	698.708.860 SIT (2.915.660 EUR)	917.863.000 SIT (3.830.174 EUR)
2007	2.100.000 EUR (503.244.000 SIT)	2.100.000 EUR (503.244.000 SIT)	2.920.999 EUR (699.988.200 SIT)	4.160.703 EUR (997.070.866 SIT)
2008	2.200.000 EUR	2.200.000 EUR	načrtovano 9. 7. 2008: 3.180.000 EUR	načrtovano 9. 7. 2008: 4.293.000 EUR

* Leta 2005 je bila razpisana višina sredstev javnega razpisa 690.000.000 SIT, ki je bila v času trajanja razpisa z uradnim popravkom znižana na 499.000.000 SIT.

Slika 2: Financiranje nakupa tuje znanstvene literature in baz podatkov (javni razpis) ter IZUM-a in drugih knjižničnih informacijskih dejavnosti v obdobju 2005–2008 (ARRS; vir podatkov (1))

Slika 3: Financiranje tuje znanstvene literature in podatkovnih zbirk: dejansko stanje, 8 % projekcija in finančni načrt MVZT 2008

Realizacije tega načrta si lahko le želimo, saj bi nam omogočila redno zagotavljanje res najosnovnejše informacijske infrastrukture slovenskim raziskovalcem (sredstva na javnem razpisu 2005 2.082.290 EUR, s predvidenim 100 % povečanjem v letu 2010 4.164.580 EUR). Potrebno pa se je zavedati, da bi leta 2010 sredstva javnega razpisa morala znašati pribl. 5.840.000 EUR, če bi od leta 1997 upoštevali vsakoletno povprečno povišanje cen znanstvene literature za 8 % (primerjava dejanskega stanja, 8 % projekcije in finančnega načrta MVZT 2008 na sliki 3).

Ocena stanja in predlogi raziskovalnih in visokošolskih knjižnic

Dr. Luka Šušteršič, vodja **Znanstvenoinformacijskega centra Instituta Jožef Stefan** (IJS), poroča, da je Znanstvenoinformacijski center po obsegu naročil tuje znanstvene periodike največja specialna knjižnica za področje naravoslovja v Sloveniji. S svojo nabavno politiko raziskovalcem omogoča dostop do objav, ki so osnova za uspešno raziskovalno delo. Večina revij je naročena le v elektronski obliki, nekatere najpomembnejše pa še vedno tudi v tiskani obliki. Žal se v zadnjih letih vse bolj izpostavlja problem zagotavljanja sredstev za nabavo teh osnovnih raziskovalnih potreb. Povprečno povišanje cen literature na področju znanosti je bilo v letih 2000–2006 kar 8 % letno – drugače povedano, cene revij so se v devetih letih podvojile! Žal sredstva, ki jih za sofinanciranje nabave tuje literature zagotavlja ARRS, ne sledijo temu trendu. Tako je leta 2000 IJS za nabavo nujno potrebne tuje literature iz lastnih nenamenskih sredstev prispeval dobro polovico sredstev, leta 2008 pa že skoraj 85 % (748.000 EUR od 871.000 EUR).

visokošolskih knjižnic. V knjižnični sistem UL sta vključeni tudi Narodna in univerzitetna knjižnica (NUK) ter Centralna tehniška knjižnica UL (CTK), ki sta od leta 2003 pridruženi članici UL.

Center za razvoj knjižnic NUK vsako leto zbira podatke o delovanju slovenskih knjižnic, ki so od leta 2000 dalje objavljeni na spletnih straneh NUK (9). Zbrani podatki kažejo, da so visokošolske knjižnice UL (brez NUK) za nakup gradiva v letu 2000 porabile 955.672.000 SIT, v letu 2006 pa le 840.514.000 SIT, kar je 12 % manj. Hkrati pa se je število aktivnih članov v knjižnicah UL s 122.374 v letu 2000 povečalo na 176.672 v letu 2006, to je za 44,4 %. ARRS je v letu 2006 namenil knjižnicam UL 338.222.768 SIT (10), kar je le 40 % vseh sredstev namenjenih za nakup gradiva v tem letu.

Knjižnice članic UL v veliki meri sofinancirajo nakup znanstvene literature in podatkovnih zbirk, vendar ta sredstva vse težje zagotavljajo. Ker se znanstvena literatura draži v povprečju 8–10 % letno, knjižnice UL pri sedanjem načinu financiranja ne morejo obdržati niti leta 2002 razpolovljenih zbirk tujih revij, ki pa so osnova za povezovanje v konzorcije za dostop do zbirk e-revij. Tako je ogrožen tudi obstoj konzorcijev in razpoložljivost zbirk elektronskih revij za uporabnike z UL.

Dr. Matjaž Žaucer, direktor **CTK**, pri ponazoritvi problematike zagotavljanja ustreznih sredstev za financiranje znanstvene literature izpostavlja več dejavnikov. Z vstopom Slovenije v EU je bil uveden 8,5 % DDV za tiskane in 20 % DDV za elektronske vire. Pred tem v skladu z mednarodnim sporazumom uvoz literature ni bil obremenjen z dajatvami. MŠZŠ in ARRS sta bila leto

dni pred vstopom v EU obveščena o dodatni finančni obremenitvi za knjižnice, vendar sredstva za financiranje literature zaradi tega niso bila povečana. Ob spodbujanju prehoda na elektronske verzije revij smo obvezani za elektronski vir z enako vsebino kot tiskani plačati 20 % DDV namesto 8,5 %.

Ob vstopu Slovenije v EU smo pri nakupu informacijskih virov izgubili pravico do popustov za vzhodne države, s porastom BDP tuji ponudniki računajo na večjo kupno moč javnih zavodov. Zaradi naraščanja števila raziskovalcev je znanstvenih objav več in so razpršene v različnih virih, zato je potrebno zagotavljati večje število različnih virov. Z večjo uporabo konzorcijskih virov narašča tudi cena konzorcijskega dostopa, ob tem da želijo dobavitelji nadomestiti manjši zaslužek iz prvih let konzorcijev. Ta trend je v nasprotju z vedno večjimi finančnimi problemi konzorcijskih članic. Ponudniki lahko ob prekinitvi pogodbe onemogočijo dostop do arhiva e-revij.

Mag. Mirjam Kotar, vodja **Osrednje družboslovne knjižnice Jožeta Goričarja** (UL FDV), poroča, da se je število naročenih tujih revij od leta 2000 zmanjšalo za 50 %, hkrati pa se je število aktivnih uporabnikov knjižnice povečalo za 41 %. Financiranje ARRS je zagotovilo le 53,7 % potrebnih sredstev za naročilo revij v letu 2007. Knjižnice so racionalizirale nabavo s koordinacijo nabavne politike, kar je bila zahteva ministrstva. Predlaga ukrepe, ki jih je že leta 2002 za zagotovitev ustrezne višine in letne rasti sredstev za nakup znanstvene literature priporočila Državna matična služba za knjižničarstvo v NUK:

- zagotovi naj se stabilno financiranje, ki bo omogočalo dolgoročno načrtovanje nakupa znanstvenih publikacij (triletni razpis),

- zaradi velike rasti potreb uporabnikov po znanstveni literaturi je treba določiti normative za izračun sredstev, ki jih bodo knjižnice oziroma raziskovalne in visokošolske izobraževalne ustanove prejemale za nakup znanstvene literature,
- na novo bo potrebno premisliti in na objektivnih kriterijih zasnovati delitev sredstev za nakup znanstvene literature za naravoslovno-matematične, tehniške, medicinske, biotehniške, družboslovne in humanistične vede,
- pri načrtovanju sredstev je potrebno upoštevati letno inflacijo in konstantno rast cen tuje znanstvene literature.

Mag. Simona Juvan, vodja **Centralne biotehniške knjižnice** (UL BF), poudarja pomen skupne prijave petih knjižnic Biotehniške fakultete in prijavo Centralne biotehniške knjižnice v imenu konzorcija za biotehniko na razpis ARRS. Tako so bolje uskladili nabavo in pridobili dodatna sredstva za konzorcij. Pomemben problem je vsakoletno prijavljanje na razpis. Podobno kot pri razpisih za sofinanciranje osrednjih specializiranih informacijskih centrov bi bilo potrebno pri razpisih za sofinanciranje znanstvene periodike uvesti triletni razpis, s čimer bi pri ponudnikih dosegli dodatne popuste za kontinuiteto naročil.

Centralna medicinska knjižnica (UL MF), ki jo vodi mag. Anamarija Rožić, je leta 2000 naročila 859 tujih revij, leta 2007 pa le še 416, kar je 54 % manj. Po priporočilih ameriškega Združenja medicinskih knjižnic (Medical Library Association) je za kakovostne medicinske visokošolske izobraževalne programe potrebno zagotoviti dostop do 50 % revij iz zbirke Medline, t.j. okoli 2.000 naslovov, za doktorski študij medicine pa ves Medline, t.j. okoli 4.000 revij.

ARRS je za leto 2007 zagotovila 77 % sredstev za naročilo polovičnega števila revij v primerjavi z letom 2000. Potrebna dodatna sredstva so v veliki meri pokrile visoke članarine za zaposlene, ki pa so se s 1. 10. 2007 zaradi poenotenja članarin na UL znižale za 60 %. Tako bo v prihodnje še težje zagotavljati lastni delež sredstev za nakup tuje periodike.

Posamezne veje biomedicine se zelo hitro razvijajo, nastajajo nova področja z novimi revijami, zato so pomembne informacije razpršene v vse večjem številu revij. Zaradi finančnih omejitev je zelo težko slediti razvoju biomedicine z ustreznim informacijsko ponudbo.

Strateško zbirko tuje periodike, ki je nujna za izvajanje kakovostnih izobraževalnih in raziskovalnih programov na univerzah, bi bilo potrebno zasnovati na mednarodnih standardih ter v celoti in sistemsko zagotoviti financiranje iz namenskih javnih sredstev in upoštevati 10 % letno povečanje cen. Le tako bi lahko svojim uporabnikom dolgoročno ponudili stabilne in kakovostne zbirke, ki sledijo razvoju znanosti.

Mnenje slovenskih raziskovalcev

Člani **Koordinacije raziskovalnih inštitutov Slovenije (KORIS)** po informaciji njenega predsednika, dr. Andreja Simončiča (direktorja Kmetijskega inštituta Slovenije), menijo, da vsem slovenskim raziskovalnim in visokošolskim izobraževalnim ustanovam močno primanjkuje namenskih sredstev za sofinanciranje nakupa znanstvene literature in podatkovnih zbirk. O tem že nekaj časa razpravljajo in iščejo ustrezne rešitve, ki pa so odvisne od zadostnega namenskega financiranja. Delež sredstev, ki jih člani KORIS-a namenijo za literaturo, je vedno večji, pri čemer se delež sofinancira-

nja s strani ARRS neprestano znižuje. Člani KORIS-a se povsem strinjajo z vsebino pobude in podpirajo nadaljnje aktivnosti, ki bi zagotovile ustrezno namensko financiranje nakupa znanstvene literature in podatkovnih zbirk v Republiki Sloveniji.

Dr. Luka Šušteršič, vodja **Znanstvenoinformacijskega centra IJS**, navaja, da znašajo v letu 2008 sredstva ARRS za javni razpis za nakup tuje literature in baz podatkov 2.200.000 EUR. IJS sam za nakup najnujnejše znanstvene literature in podatkovnih zbirk potrebuje skoraj 900.000 EUR, kar jasno kaže, da so namenska sredstva ARRS nekajkrat premajhna. Racionalizacija nabave in konzorcijalna povezovanja teh težav ne morejo rešiti. Zato IJS v celoti podpira predloge za povečanje namenskega financiranja nakupa znanstvene literature in podatkovnih zbirk.

Prof. dr. Borut Štrukelj, predsednik senatne **Komisije za raziskovalno in razvojno delo UL**, navaja, da si je v zadnjih letih Evropska unija kot cilj zadala z namenskimi raziskovalnimi sredstvi vzpostaviti kompetitivno znanstveno sredino, za kar razvite članice EU namenijo znatna finančna sredstva. Zaradi napredka informacijske tehnologije in obsega znanstvene literature in podatkovnih baz je delež sredstev za nakup informacijskih virov iz leta v leto večji, kar se brez dvoma zavedajo v tistih razvitih sredinah EU, ki želijo obdržati visoko znanstveno raven.

Iz podatkov strokovnih služb ARRS je razvidno, da se tako kakovost kot število znanstvenih publikacij, nastalih v Republiki Sloveniji, iz leta v leto povečujeta. Raziskovalci Univerze v Ljubljani izražajo resno zaskrbljenost nad akutnim pomanjkanjem sredstev za nakup znanstvene literature in so prepričani, da bo

vsako njihovo nadaljnje zmanjševanje bistveno okrnilo raziskovalne rezultate, ki se kažejo predvsem v številu vrhunskih publikacij in patentnih prijav. Zato člani Komisije za raziskovalno in razvojno delo UL v celoti podpirajo pobudo in aktivnosti za zagotovitev ustreznega namenskega financiranja nakupa znanstvene literature in podatkovnih baz za področje Republike Slovenije.

Povzetek

Za kakovostno raziskovalno, razvojno in pedagoško delo na univerzah in inštitutih je nujen dostop do ustreznega števila kakovostnih znanstvenih revij in podatkovnih zbirk obravnavanih tematskih področij. Različne analize so pokazale, da se cene znanstvenih revij vsako leto v povprečju povečajo za 8 % (5, 7). Financiranje znanstvene literature in podatkovnih zbirk preko javnega razpisa ostaja v letu 2008 na ravni iz leta 1997 (slika 3) in ne omogoča zagotavljanja nujnega dotoka in dostopnosti tujih znanstvenih in strokovnih informacij (2. člen *Pravilnika o sofinanciranju nakupa tuje znanstvene literature in baz podatkov* (2)). Knjižnice in informacijski centri so zaradi pomanjkanja namenskih sredstev prisiljeni odpovedovati znanstvene revije, zaradi česar je

ogrožen tudi obstoj konzorcijev za dostop do elektronskih revij, njihove matične ustanove pa morajo za vzdrževanje minimalnega števila potrebnih revij namenjati vedno več lastnih nenamenskih sredstev.

Slovenski raziskovalci menijo, da inštitutom in univerzam v Republiki Sloveniji močno primanjkuje namenskih sredstev za sofinanciranje nakupa znanstvene literature in podatkovnih zbirk, zaradi česar bo lahko ogrožena odličnost slovenskih raziskav.

Na podlagi predstavljenih dejstev slovenske raziskovalne in visokošolske izobraževalne ustanove pozivajo pristojna ministrstva in ustanove, da zagotovijo ustrezno višino in letno rast finančnih sredstev za nakup znanstvene literature in podatkovnih zbirk, uvedejo triletni javni razpis in ustrezno delitev sredstev ter spodbujajo koordiniran način nakupa in dostopa do zbirk elektronskih revij in podatkov preko konzorcijev.

Pripravili (8. 10. 2008)

Anamarija Rožič

Medicinska fakulteta, Univerza v

Ljubljani

in

Mojca Kotar

Univerza v Ljubljani

Uporabljeni viri

1. Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije. Citirano 17. 9. 2008. Dostopno na svetovnem spletu: <http://www.arrs.gov.si>.
2. Pravilnik o sofinanciranju nakupa tuje znanstvene literature in baz podatkov. *Uradni list RS*, 22. 2. 2008, št. 18. Citirano 17. 9. 2008. Dostopno na svetovnem spletu: <http://www.arrs.gov.si/sl/infra/tujlit/akti/prav-tuja-literatura-feb-08.asp>.
3. Pravilnik o postopku in merilih za izbor in sofinanciranje nakupa tuje znanstvene literature in baz podatkov. *Uradni list RS*, 3. 9. 1999, št. 71. Citirano 23. 9. 2008. Dostopno na svetovnem spletu: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=199971&stevilka=3524>.
4. *Transforming scholarly communication and libraries: serials pricing*. Citirano 23. 9. 2008. Dostopno na svetovnem spletu: <http://www.library.cornell.edu/scholarlycomm/serials/>.
5. White, S. & Creaser, C. *Trends in scholarly journal prices 2000–2006*. Loughborough: LISU, 2007. Citirano 23. 9. 2008. Dostopno na svetovnem spletu: <http://www.lboro.ac.uk/departments/dis/lisu/downloads/op37.pdf>.
6. *American Mathematical Society: journal price survey (1994–2007)*. Citirano 23. 9. 2008. Dostopno na svetovnem spletu: <http://www.ams.org/membership/journal-survey.html>.
7. *Serials prices 2004–2008 with projections for 2009*. EBSCO, 2008. Citirano 23. 9. 2008. Dostopno na svetovnem spletu: <http://www2.ebsco.com/en-us/Documents/customer/price-projections-2009.pdf>.
8. *Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo: obrazložitev finančnega načrta za leto 2008*. Citirano 23. 9. 2008. Dostopno na svetovnem spletu: http://www.mf.gov.si/slov/proracun/sprejet_proracun/2008/OBR08_32.pdf.
9. *BibSist online: statistični podatki o knjižnicah*. Citirano 27. 9. 2008. Dostopno na svetovnem spletu: <http://bibsist.nuk.uni-lj.si/statistika/index.php>.
10. *Rezultati javnega razpisa za sofinanciranje nakupa tuje znanstvene literature in baz podatkov v letu 2006*. Citirano 23. 9. 2008. Dostopno na svetovnem spletu: <http://www.arrs.gov.si/sl/infra/tujlit/rezultati/06/rezult-tujlit-06.asp>.

IZOBRAŽEVANJE

PROGRAM IZOBRAŽEVANJA NUK ZA LETO 2009

Narodna in univerzitetna knjižnica (NUK) bo tudi v letu 2009 organizirala in izvajala različne oblike izobraževanja za knjižnične delavce in uporabnike knjižnic.

Izobraževalni program za knjižnične delavce obsega naslednje sklope:

- izobraževanje za začetnike v stroki,
- permanentno izobraževanje,
- izobraževanje za vzajemno katalogizacijo,
- izobraževanje za pripravo na bibliotekarski izpit.

Izobraževanje za začetnike v stroki

Izobraževalne oblike so namenjene predvsem knjižničnim delavcem - začetnikom, ki prihajajo iz drugih strok in ki se usposablajo za delo oziroma se pripravljajo na bibliotekarski izpit.

Sklop obsega naslednje tečaje:

Tečaj za začetnike v stroki,

- *Tečaj za pripravo na bibliotekarski izpit,*
- *Strokovna obdelava knjižničnega gradiva in*
- *Vaje iz katalogizacije knjižničnega gradiva.*

Permanentno izobraževanje knjižničnih delavcev

Izobraževalne oblike, ki so usklajene z novostmi in trendi razvoja na področju knjižničarstva pri nas in v svetu, so namenjene stalnemu izobraževanju knjižničnih delavcev. Posebej naj opozorimo na:

- *nove tečaje:*
 - ✓ Google in knjižnice: uporaba spletnih iskalnikov pri informacijskem delu v knjižnicah,
 - ✓ Splet 2.0 in knjižnice,
 - ✓ Evropski in domači projekti na področju digitalne knjižnice: predstavitev sodelovanja slovenskih knjižnic;
- *prenovljene tečaje:*
 - ✓ Inšpekcijski nadzor v knjižnicah,
 - ✓ Digitalizacija v knjižnicah – izgradnja digitalnih zbirk,
 - ✓ Trajno ohranjanje elektronskih virov informacij: koncepti in metode,
 - ✓ Elektronski časopisi, elektronske knjige in knjižnice.

Izobraževanje za vzajemno katalogizacijo

Tečaji so namenjeni knjižničnim delavcem, ki se usposabljaajo za delo v sistemu vzajemne katalogizacije oziroma tistim, ki želijo pridobiti licenco za vzajemno katalogizacijo. Usposabljanje izvajata NUK in IZUM, njuna programa se dopolnjujeta. Postopek za pridobitev licence za vzajemno katalogizacijo poteka v skladu s Pravilnikom o izdaji dovoljenja za vzajemno katalogizacijo (UL RS, št. 107/2008), ki je bil sprejet novembra 2008. Pregled potrebnih aktivnosti za pridobitev licence je objavljen na spletni strani NUK oziroma IZUM (URL: <http://izobrazevanje.izum.si>).

Kandidat mora, potem ko je izpolnil zahtevane pogoje, opraviti preizkus znanja pred komisijo. Vloge za opravljanje preizkusa znanja sprejema IZUM.

V letu 2009 bodo preizkusi v NUK in IZUM po naslednjem terminskem planu:

termin	lokacija	pričetek
16. januar	NUK - računalniška učilnica Turjaška 1, Ljubljana	9.00
16. marec	IZUM – predavalnica 021 Prešernova 17, Maribor	9.00
22. maj	NUK - računalniška učilnica Turjaška 1, Ljubljana	9.00
22. junij	IZUM – predavalnica 021 Prešernova 17, Maribor	9.00
25. september	NUK – računalniška učilnica Turjaška 1, Ljubljana	9.00
16. november	IZUM – predavalnica 021 Prešernova 17, Maribor	9.00

Izobraževanje za pripravo na bibliotekarski izpit

Bibliotekarski izpiti bodo od 25. maja do 5. junija (pomladanski rok) in od 30. novembra do 11. decembra (jesenski rok) v NUK (Učilnica - Leskoškova 12). Na posamezni izpitni rok bomo sprejeli največ 50 kandidatov in pri tem upoštevali vrstni red prijav (datum poštnega žiga). Knjižnice prosimo, da pri prijavi (in morebitni odjavi) kandidatov upoštevajo navodila, ki so objavljena na naših spletnih straneh in pošljejo vso potrebno dokumentacijo.

Kandidatom priporočamo udeležbo na tečajih, ki jih izvajamo v sklopu izobraževanja za začetnike v stroki kot tudi na tečajih permanentnega izobraževanja, na katerih bodo poglobili znanje o nekaterih izpitnih vsebinah:

- *Osnove varovanja in zaščite gradiva,*
- *Inšpekcijski nadzor v knjižnicah,*
- *Učinkovito referenčno delo v sodobni knjižnici,*
- *Značilnosti in opis elektronskih virov,*
- *Elektronski časopisi, elektronske knjige in knjižnice,*
- *Digitalizacija v knjižnicah – izgradnja digitalnih zbirk,*
- *Značilnosti in opis elektronskih virov.*

Izobraževalni program za uporabnike knjižnic

Poseben sklop naših tečajev je namenjen uporabnikom knjižnic. To so krajši brezplačni tečaji iskanja po elektronskih informacijskih virih, ki jih izvajamo v računalniški učilnici NUK, Turjaška 1. Na te tečaje se udeleženci prijavijo osebno ali telefonsko v Informacijskem in referalnem centru NUK (tel. 01/200-11-94) oziroma po elektronski pošti: referalni-center@nuk.uni-lj.si. Program tečajev je objavljen na spletni strani NUK (Uporabniki/Tečaji iskanja).

Program izobraževanja za knjižnične delavce je (tudi v pdf obliki) prav tako dostopen na spletni strani NUK (URL: <http://www.nuk.uni-lj.si/>) kjer najdete še informacije o bibliotekarskih izpitih, o dodatnih izobraževalnih oblikah in morebitnih spremembah v programu ter odgovore na nekatera najpogostejša vprašanja. Vabimo vas, da si jih ogledate.

Dodatna pojasnila o izobraževalnem programu NUK in njegovi izvedbi dobite pri vodji izobraževalnega centra mag. Heleni Pečko Mlekuš (tel. 01/200-11-39, elektronski naslov: helena.pecko-mlekus@nuk.uni-lj.si in pri strokovni sodelavki Poloni Marinšek (tel. 01/200-11-60) elektronski naslov: polona.marinsek@nuk.uni-lj.si). Veseli bomo, če boste v letu 2009 v našem programu našli zanimive vsebine in se nam pridružili na tečajih.

Helena Pečko Mlekuš
Narodna in univerzitetna knjižnica

[sic]

utrinki z raziskovalnih čajank

KONFERENCE

Udeležba na konferencah je nujen del vsake stroke, tudi knjižničarstva, ne le za tiste, ki se s področjem ukvarjamo na bolj akademski ravni, tudi za praktike. Ne trdim, da bi morali vsi knjižničarji preživeti ves svoj delovni čas izven knjižnice. Če malo parafraziram dva izmed znamenitih Ranganathanovih zakonov: Vsaki konferenci svojega knjižničarja in vsakemu knjižničarju svojo konferenco. Pri tem je pomembno tudi, da se pravilno odločimo za aktivno ali zgolj pasivno udeležbo, ki pa naj bi vodila k aktivni udeležbi ob drugi priložnosti.

Pod aktivno udeležbo na konferencah sodijo npr. predavanja, predstavitve in vodenje delavnic. Gre za idealen forum za diseminacijo rezultatov posameznikov in ustanov. S tem promoviramo sebe ter pomagamo drugim knjižničarjem. Ti prav preko identifikacije dobrih praks, ki slonijo na dobrih teorijah, lahko dodajo vrednost svojemu delu.

S tem pa že prehajamo na področje prednosti pasivne udeležbe. Tu ne gre le za učenje in ukrepanje na podlagi povedanega na konferencah. Prav tako ne gre le za iskanje novih poslovnih priložnosti oz. sklepanje poslov, kar je sicer čisto vsakdanji pojav na konferencah. Gre tudi za sklepanje poznanstev ter izmenjavo mnenj in izkušenj z ljudmi v podobnih situacijah. Čisto enostavno: Več

glav, več ve.

Pri tem gre še za dodatno razsežnost: konference so lahko lokalne ali mednarodne narave. Običajno mednarodne konference zahtevajo več intelektualnega napora, a se na njih lahko seznanimo s smetano svetovnega knjižničarstva. A tudi lokalne konference imajo svojo prednost: težave, s katerimi se srečujejo udeleženci teh konferenc, so si zelo podobne, njihove rešitve pa lahko tudi kratkoročno uresničljive.

Toda kljub vsem naštetim koristim marsikateri odgovorni osebi v knjižnici udeležbe njihovih sodelavcev na konferencah ne dišijo preveč, saj s tem nastajajo dvakratni stroški: »oportunitetni« stroški, povezani z neprisotnostjo knjižničarja na delovnem mestu, ter potencialno tudi stroški udeležbe na konferenci, ki običajno niso ravno majhni. Najtežje je v majhnih knjižnicah, kjer se zelo močno pozna vsaka odsotnost knjižničarja. Toda vsakega izmed nas se lahko nadomesti. Ne nujno za daljši čas, za dan ali dva pa vsekakor. Koristi od obiska strokovnih konferenc, pa tudi drugih načinov izobraževanja, bi morale odtehtati nastale stroške.

Ob tem želim poudariti, da udeležba na konferencah in podobnih forumih ni »larpurlartizem«. Je relativno poceni način pridobivanja kompetentnega kadra, ki je na tekočem z aktualnimi trendi v stroki. Hkrati naj

bi posameznike obisk konference napolnil s svežo energijo za še boljše delo. Ključnega pomena, je da na podlagi udeležbe na konferencah v končni fazi pride do pozitivnih sprememb v praksi knjižnic. Potenciala udeležbe na konferencah se je predvsem pomembno zavedati v časih gospodarske krize. Čeprav se krčenje na račun tovrstnih stroškov sliši mamljivo, so lahko posledice katastrofalne (seveda bi se dalo na podoben način utemeljevati tudi pomembnost ostalih dejavnikov na področju knjižničarstva). Namreč, v današnjem svetu so knjižnice (ene manj in druge bolj) izpostavljene konkurenci v obliki drugih ponudnikov zastonj informacij (internet, tudi druge knjižnice). Če knjižnica izgubi stik z ostalim svetom, bodo uporabniki enostavno prešli k drugemu viru. Kako bo v časih krize na nezmožnost knjižnice, da bi služila svojemu osnovnemu namenu, reagiral finančar pa je težko reči, čeprav vsi vemo, da knjižnice običajno niso na prvem mestu.

Jan Pisanski

asistent na

Oddelku za bibliotekarstvo,

informacijsko znanost in knjigarstvo

Filozofska fakulteta,

Univerza v Ljubljani

OBVESTILA

OBETAVNI BIBLIOTEKARSKI PODMLADEK

Bralce Knjižničarskih novic obveščamo, da je izšla nova številka biltena **Sekcije za izobraževanje pri IFLA**. Ogledate si jo lahko na: http://www.ifla.org/VII/s23/bulletin/set-bulletin_jan2009.pdf.

V njej je predstavljena tudi obetavna slovenska bibliotekarka, **Tanja Merčun**, sicer mlada raziskovalka na Oddelku za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo Filozofske fakultete, Univerze v Ljubljani.

Tanja tudi redno sooblikuje rubriko [sic] v Knjižničarskih novicah.

Ob tej priložnosti naj dodamo, da smo nadvse ponosni na našo mlado kolegico.

VIII. MEDNARODNA DELAVNICA O ARHIVIRANJU SPLETA

POROČILA

IWAW – 8th International Web Archiving Workshop,
Aarhus, Danska, 18.-19. september 2008

Delavnica je potekala v okviru konference ECDL 2008. Letos so bile obravnavane različne oblike dostopa do spletnih arhivov, etični vidiki pri arhiviranju spleta, raziskovalci projekta LiWA (*Living Web Archives*) pa so nam predstavili rezultate svojih raziskav. Slišali smo tudi nekaj primerov arhiviranja spleta iz portugalske, francoske in danske prakse. V nadaljevanju je povzetek delavnice.

Dostop do spletnih arhivov

Nekatere knjižnice že nekaj let gradijo spletne arhive. Soočajo se s problemom, kako omogočiti čim boljši dostop do njihovih vsebin. Raziskovalci Univerze v Kyoto, Japonska, so se ukvarjali s tem, kako omogočiti uporabnikom dostop do teh strani ter ugotoviti, katere spremembe so nastajale v njihovem življenjskem ciklusu in kakšen je bil njihov obseg. Spremembe so označene skupaj z datumom zajema. Vizualizacija, ki jo ponuja vmesnik za pregledovanje, prikazuje spletne strani v določenem časovnem zaporedju in omogoča celo primerjavo med zgodovinami in obsegom sprememb različnih spletnih strani.

Drugi pristop za bolj natančna iskanja so s pomočjo uporabe verjetnostnih metod in z analizo spletnih povezav ponudili raziskovalci na Univerzi v Marylandu, ZDA. Ker obstoječa orodja za zajemanje spleta spravljajo zajem v različne kontejnerje, kot je denimo WARC, so iskali način, kako ob zajemu spraviti medsebojno vsebinsko ali relevantno povezane strani skupaj v enem kontejnerju. Takšno povezovanje bi olajšalo iskanje po spletnem arhivu, saj bi brskalniki porabili manj časa, ker bi iskali po manjšem številu kontejnerjev.

Etični vidiki pri arhiviranju spleta

Mnoge evropske nacionalne knjižnice, kakor tudi druge po svetu, se bojujejo z zastarelimi zakonodajami obveznega izvoda informacij, ki je omejen na publikacije na fizičnih nosilcih. Pred kratkim so številne evropske države (med njimi tudi Slovenija) sprejele novo zakonodajo, ki vključuje tudi elektronske publikacije na spletu. Pri tem je prof. dr. **Andreas Rauber** iz Tehnološke Univerze na Dunaju opozoril na etične vidike pri dostopu do spletnih arhivov. Prof. Rauber meni, da je

nedvomno potrebno ohraniti košček pisane kulturne dediščine. Vendar arhiviranje spleta ni le pravno, ampak tudi etično vprašanje. Njegovo opozorilo je bilo namenjeno predvsem spletnim arhivistom, ki naj bi premislili o posledicah zajemanja spleta in bili nanje pripravljeni še preden družba sama začne uvajati sankcije in omejevati dostop do spletnih vsebin. Po njegovih besedah, obstajajo nelegalne vsebine, ki niso etično sporne, prav tako pa obstajajo legalne vsebine, ki so etično sporne. Na primer, starostna meja udeležencev na internetu se vse bolj niža in mladoletniki niso in ne morejo biti odgovorni za vsebine, ki so objavljene. Ali smemo zbirati te vsebine oz. ali moramo razmišljati o omejitvi dostopa do teh vsebin z moratorijem, vsaj dokler ti isti otroci ne bodo sposobni samostojno odločati o tem? Kako lahko preprečimo zlorabo ohranjenih informacij? Kako lahko to izvedemo?

Projekt LiWA

Projekt se izvaja s finančnimi sredstvi 7. okvirnega programa EU z namenom proučiti inovativne tehnike trajnega ohranjanja spletnih arhivov tako, da bodo v prihodnosti tudi ti ostali »živi«. Raziskujejo metode filtriranja nadležne pošte in drugih šumov pri avtomatskem arhiviranju spleta, kako izboljšati časovno koherentnost spletnih arhivov ter semantično in terminološko evolucijo v spletnih arhivih. Tesno sodelujejo s konzorcijem IIPC (*International Internet Preservation Consortium*), v katerem sta dva partnerja projekta tudi člana.

Raziskovalci LiWA iz Laboratorija za informatiko na madžarski Akademiji znanosti se ukvarjajo z nadležno pošto (*spam*) v spletnih arhivih. Predstavili so nam vrste tovrstne pošte in metode, ki so jih razvili za njihovo avtomatsko odkrivanje in preprečevanje njihovega zajemanja. Raziskovalci iz Raziskovalnega centra L3S v Hannovru, Nemčija, pa se ukvarjajo s semantiko in semantično evolucijo spleta. Ugotovili so, da se terminologija na spletu s časom spreminja in obstaja nevarnost, da uporabniki v prihodnosti ne bodo mogli najti iskane vsebine, ker bo ta vsebina »terminološko nevidna«. Kot primer je bilo navedeno ime mesta St. Peterburg, ki se je v ruski zgodovini pogosto spreminjalo (St. Piter Burh à St. Petersburg à Petrograd à Leningrad à St. Peterburg). Na delavnici so predstavili metode za rešitev tega problema.

V spletnih arhivih se lahko dogaja, da se spletne strani iz enega zajema pomešajo s spletnimi stranmi iz starejšega ali novejšega zajema in tako ustvarjajo nepovezanost vsebine. Raziskovalci Instituta za informatiko Max-Planck v Saarbrücknu, Nemčija, so predstavili rešitev, ki so jo razvili v okviru projekta LiWA in temelji na drevesnih vizualizacijah.

V *Hanzo Archives* iščejo rešitev za zajem spletnih dinamičnih strani, kot so videoposnetki, ki sodijo v globinski splet.

Primeri iz prakse nacionalnih knjižnic

Kolegi *Bibliothèque nationale de France* so predstavili prakso arhiviranja francoskega interneta. Francozi so 1.8.2006 dobili nov Zakon o avtorskih pravicah, po katerem je Nacionalna knjižnica Francije zadolžena za zbiranje in arhiviranje francoskih publikacij na spletu. Njihova praksa temelji na kombinaciji dveh metod, in sicer enoletnem avtomatskem zajemu na osnovi francoske domene *.fr in drugih predefiniranih domenah, pogostejšem avtomatskem zajemu domen, ki so bile izbrane na osnovi relevantnosti oz. pomembnosti vsebin ter intenzivno strogo selektivni zajem, ki se lahko izvaja avtomatsko, polavtomatsko ali ročno. Posebej so nam predstavili postopek arhiviranja spletnih časopisov.

Češki raziskovalci že vrsto let eksperimentirajo z zajemanjem spleta v okviru Univerze Masaryk v Brnu ali tamkajšnje Moravske knjižnice. V zadnjih letih uporabljajo orodje za zajem Heritrix. Pomembno orodje, ki so ga razvili in je zanimivo tudi za slovensko okolje, je Webanalyzer. Računalniška aplikacija omogoča zajemanje spletnih strani s pomočjo Heritrixa na podlagi jezikovnih značilnosti. Ker nacionalna domena (v sloven-

skem primeru *.si) ne zadostuje kot kriterij za identifikacijo vseh slovenskih spletnih strani, bi dodatni leksični kriterij omogočil bolj izčrpni zajem.

V Nacionalni znanstveni fundaciji za računalništvo v Lizboni, Portugalska, so raziskovalci eksperimentirali z različnimi orodji za zajem spleta. Predstavili so svoje težave in rešitve.

Zelo zanimivo je bilo predavanje predstavnika nacionalne Univerzitetne knjižnice v Tajvanu. Predstavil nam je zelo inovativen vmesnik za dostop do različnih časovnih verzij spletnih strani v njihovem arhivu. Navigacija je večstranska, obenem omogoča sledenje spremembam, nastalih tako v besedilu, kot v podobah na spletnih straneh.

Videli smo tudi izkušnje kolegov Britanske knjižnice z orodjem *Web Curator Tool*, ki ga uporabljamo tudi v Narodni in univerzitetni knjižnici. (Tine Musek in Matjaž Kragelj iz Centra za knjižnično informatiko NUK sta ga prilagodila okolju Windows.)

Danski knjižničarji že tudi vrsto let arhivirajo svoj splet. Po njihovem Zakonu o obveznem izvodu je Kraljeva knjižnica zadolžena za zajemanje vseh danskih publikacij na spletu. Tako kot Francozi, tudi oni kombinirajo dve različni strategiji, in sicer avtomatično zajemajo splet po nacionalni domeni (*.dk) štirikrat letno, poleg tega pa so dodatno izbrali 80 dinamičnih spletnih mest, ki jih pogosteje zajemajo.

Večina prispevkov in predstavitev so dosegljivi na spletni strani: <http://iwaw.net/08/index.html>.

Alenka Kavčič-Čolić
Narodna in univerzitetna knjižnica

OBVESTILA

REVIJA KNJIŽNICA

Spoštovane bralke in spoštovane bralce obveščamo, da je izšla nova številka (2/3) revije *Knjižnica* za leto 2008. Objavljena je vrsta zanimivih znanstvenih in strokovnih člankov, med drugim prispevek o novem plačnem sistemu (S. Fras Popović) in nova polemika v rubriki Vrženi rokavici o bralnem okusu skozi najboljše brane knjige v splošnih knjižnicah (P. Jager). Dostop do članka iz rubrike Vržena rokavica in več o vsebini zadnje številke tudi na spletnem dnevniku revije: <http://revijaknjiznica.wordpress.com/>.

Branka Badovinac
Narodna in univerzitetna knjižnica

STROKOVNI POSVET "PIS(A)NA KULTURNA DEDIŠČINA SLOVENSКИH KNJIŽNIC"

Celje – Dom sv. Jožefa, 1. december 2008

POROČILA

Osrednja knjižnica Celje je v sodelovanju z Društvom bibliotekarjev Celje in Sekcijo za domoznastvo in kulturno dediščino pri Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije 1. decembra 2008 v Celju organizirala strokovni posvet »Pis(a)na kulturna dediščina slovenskih knjižnic«. Ideja za posvet se je rodila v Društvu bibliotekarjev Celje že v prejšnjih letih, saj se knjižničarji pogosto srečujemo z dragocenim gradivom in se velikokrat sprašujemo, ali ima gradivo status kulturne dediščine in kako z njim ravnati, predvsem ko so potrebni restavratorski posegi. Organizacijski in programski odbor je z organizacijo strokovnega posveta želel razjasniti predvsem, katero knjižnično gradivo ima status kulturne dediščine, kako z njim rokujemo v posameznih vrstah knjižnic ter s katerimi težavami se srečujemo ob rokovanju z njim.

Uvodni referat z naslovom: »Se

zavedamo, kakšne zaklade hranimo v naših knjižnicah?« je pripravila **mag. Vlasta Stavbar**, predsednica Sekcije za domoznastvo in kulturno dediščino pri ZBDS, v njenem imenu pa ga je predstavila **mag. Dunja Legat** iz Univerzitetne knjižnice Maribor. Avtorica prispevka je uvodoma izpostavila vrsto odprtih vprašanj, ki se nanašajo na dragoceno knjižnično gradivo, in nato predstavila zaklade, ki jih hrani Univerzitetna knjižnica Maribor.

Dr. Mihael Glavan je predstavil knjižnično kulturno dediščino na državnem nivoju. V prvem delu se je osredotočil na tipe gradiva s statusom kulturne dediščine, v nadaljevanju pa govoril o kriterijih za uvrščanje nekega gradiva med kulturno dediščino ter predstavil najpomembnejše slovenske zbirke knjižnične kulturne dediščine.

Dr. Jedert Vodopivec Tomažič iz Arhiva Republike Slovenije je ude-

ležence posveta seznanila s standardi za materialno varovanje gradiva, ki ima značaj kulturne dediščine. Nazorno je predstavila glavne razloge za poškodbe ter osnovne in minimalne zahteve za trajno hranjenje gradiva ter zaključila, da je »učinkovitost in ustreznost izvajanja zaščite gradiva dokazano odvisna od vodilnih in menedžerskih sposobnosti pri izpeljavi vsaj t. i. minimalnih standardov za ustrezno materialno varovanje gradiva«.

Z zakonodajo s področja varovanja kulturne dediščine je udeležence seznanila **dr. Eva Kodrič Dačić**, vodja Centra za razvoj knjižnic NUK. V svojem referatu je predstavila slovenske predpise, ki urejajo področje pisne kulturne dediščine in še posebej nov Zakon o varstvu kulturne dediščine, ki predvideva vzpostavitev registra kulturne dediščine. Narodna in univerzitetna knjižnica je za ta namen pripravila podatkovno zbirko Memoria scripta Sloveniae

(<http://memoria.cezar.nuk.uni-lj.si/>), kjer bodo zbrane, popisane in predstavljene vse pomembne knjižnice in posebne zbirke ali njihovi sestavni deli, v okviru Digitalne knjižnice Slovenije pa tudi Popis slovenske kulturne dediščine (<http://spikude.pbwiki.com/>) z namenom oblikovati prednostni seznam gradiva za digitalizacijo, digitalizacijo samo in vzpostavitev prostega dostopa do kulturne dediščine preko spleta.

Dr. Marija Stanonik z Inštituta za

Slika 1: Udeleženci strokovnega posveta (foto: Srečko Maček)

Slika 2: Udeleženke okrogle mize (od leve proti desni dr. Eva Kodrič Dačić, Metka Fujs, Tatjana Oset, dr. Jelka Pirkovič in mag. Fanika Krajnc-Vrečko) (foto: Srečko Maček)

prihodnje je potrebno pripraviti in izvesti strokovna izobraževanja o kulturni dediščini v slovenskih knjižnicah in obdelavi teh gradiv; Ministrstvo za kulturo pa naj čim prej pripravi Pravilnik za vzpostavitev registra premične kulturne dediščine. Vzpostaviti je potrebno prioritete pri digitalizaciji kulturnih spomenikov na področju knjižničarstva in proučiti možnost uporabe bibliografske obdelave v COBISS-u za popis, vodenje evidence "kulturni spomeniki" in njene prezentacije.

slovensko narodopisje je predstavila primarne vire kot osnovo znanstvenega proučevanja. S svojim prispevkom je skušala javno sistemizirati in definirati gradivo, ki postaja spričo prevladujoče računalniške tehnike komuniciranja vedno bolj dragoceno. Gre za unikatne izdelke z vsaj minimalno estetsko funkcijo: pisma, voščilnice, dnevnike, napise na keramičnih izdelkih itn.; kronikalne zapise v različnih oblikah; in ustvarjanje za osebno veselje, družinsko rabo in lokalni pomen.

Prvi del strokovnega posveta je zaključila **mag. Fanika Krajnc-Vrečko** iz Teološke knjižnice Maribor s predstavitvijo pisne kulturne dediščine cerkvenih knjižnic. Prisotne je seznanila z ustrojem in zgodovino cerkvenih knjižnic v Sloveniji ter predstavila dragocene zbirke, ki jih hrani Teološka knjižnica Maribor.

V drugem delu strokovnega posveta so svoje izkušnje z rokovanjem s

pisno kulturno dediščino predstavili **mag. Peter Štoka** in **Ljuba Vrabec** iz Osrednje knjižnice Srečka Vilharja Koper, **Simona Šuler Pandev** iz Koroške osrednje knjižnice dr. Franca Sušnika z Raven na Koroškem, **Mira Jerenec** iz Knjižnice Ivana Potrča Ptuj, **Darja Peperko Golob** iz Knjižnice Mirana Jarca Novo mesto ter **Tatjana Oset** iz Knjižnice Šentjur. Predstavniki splošnih knjižnic so predstavili ravnanje s kulturno dediščino v knjižnicah in predstavili dragoceno gradivo, ki ga hrani posamezna knjižnica.

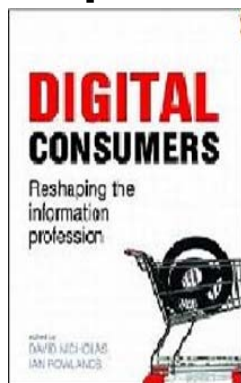
V zadnjem delu strokovnega posveta je potekala razprava z naslovom: »Kje pa vas dediščina bremeni?«, ki jo je moderirala **Tatjana Oset**. V razpravi so sodelovale: **dr. Eva Kodrič Dačić**, **Metka Fujs**, predsednica Skupnosti muzejev Slovenije, **mag. Fanika Krajnc-Vrečko** in **dr. Jelka Pirkovič**, državna sekretarka na Ministrstvu za kulturo. Temeljni zaključki razprave so: v

Velik obisk, strokovnega posveta se je udeležilo sto knjižničarjev iz vse Slovenije, in pozitiven odziv na posvet sta pokazala, da knjižničarji pogrešamo izobraževanja s področja kulturne dediščine, hkrati pa je posvet prikazal tudi druge težave, s katerimi se srečujemo ob vsakodnevem ravnanju s kulturnimi spomeniki, kot so varovanje, restavracija, obdelava gradiv, digitalizacija, zato sem prepričana, da tem ne bo zmanjkalo tudi za prihodnje leto. Prispevke in povzetke strokovnega posvetovanja si lahko preberete na spletnem naslovu:

http://www.dbc.si/index.php?option=com_content&view=article&id=15&Itemid=19

Andreja Videc
Osrednja knjižnica Celje
andreja.videc@knjiznica-celje.si

DIGITAL CONSUMERS: reshaping the information profession

Slika 1: Naslovnica
(vir slike: <http://www.amazon.co.uk/>)

Naše januarsko povabilo k branju ima veliko več skupnega z decembrskim, kot nemara deluje na prvi pogled. Prejšnji mesec smo namreč na veliko razpredali o gradivu, ki se je posvečalo informacijski pismenosti in končali na začetku. Seveda, da je potrebno o tem predvsem govoriti in se pogovarjati. Le dobri temelji bodo namreč prenesli težo zgradbe, ki raste nad njo.

Ta mesec smo v roke vzeli gradivo, ki o podobni zadevi govori z nasprotnega pola. Monografija *Digital Consumers: reshaping the information profession*¹ namreč še vedno nagovarja zvečine knjižnične delavce, ki se vsakodnevno srečujejo s spremembami na področju uporabnikov in zadovoljitve njihovih informacijskih potreb. Če povemo malo drugače, ta knjiga govori iz zrcala informacijske pismenosti, saj se na vso moč trudi, da ne bi ostala v teoriji, temveč da bi svoje podčrtanosti privzela iz dejanskega vedenja sodobnih iskalcev informacij. Ali še drugače, vzemimo problem, kako bi najbolj učinkovito prerezali paradižnik. Takšnega problema se lahko vedno lotimo na dva načina: prvi je v tem, da nabrusimo nož in se s paradižnikom sploh ne ukvarjamo; povsem druga pot pa preučimo paradižnik in se na podlagi spoznanj o njem odloči, kateri nož bo najbolj kos težki nalogi. Prava pot bo najverjetneje le kombinacija obeh, bi lahko že spočetka skočili na zaključek.

Zadana naloga v *Digital Consumers* je torej polna zanimivih izzivov. Potrebna je namreč analiza uporabnikov, njihovega vedenja pri iskanju informacij, njihovih preferenc pri selekciji rezultatov, ki jih je proizvedlo njihovo iskanje in seveda že sama njihova izbira virov... vse to v enem zamahu. Zato je še pred branjem potrebno vedeti vsaj dvoje: znanstvenih raziskav, ki omogočajo vpogled v vse zgoraj naštetih kvalitete sodobnih iskalcev informacij, je zelo malo (pa še tiste so skoraj v trenutku svojega spočetja malodane metuzalemi, ker se svet pač tako hitro spreminja), zaključke, ki jih knjiga napravlja, pa je zato potrebno dojeti striktno *cum grano salis*. V namen prikaza, kako raznovrstno je polje uporabnikov

in katere zmote so povezane z njimi, smo malce bolj podrobno prebrali sedmo poglavje, ki nosi naslov Google generacija – miti in resnice o informacijskem vedenju mladih².

Famozna oznaka Google generacija v resnici obeta več, kot je sposobna utemeljiti. To usodo spoznamo v trenutku, ko poskušamo problem obtesati z znanstvenimi orodji. Vseeno je poglavje na vso moč intrigantno, v kolikor se trudimo preiti na stran sodobnih uporabnikov in skozi njihovo obnašanje poizkušamo priti do koristnih informacij o tem, kako učinkovito pristopiti k informacijski dejavnosti. Zanimivo je predvsem zato, ker Google generacija spada skoraj med najbolj kritično populacijo knjižničnih uporabnikov. Vsaj za zdaj se več kot očitno zdi, da je prav polje te generacije polje glavne bitke za dvig obiska v knjižnicah. Kakorkoli že, v dotičnem poglavju izvemo, koliko mitov je spletenih okoli te generacije in kateri so močno zgrešeni. Torej je branje skoraj nujno.

Avtorji nanizajo sedem glavnih mitov okoli Google generacije. Če jih na hitro povzamem, nekako govorijo o tem, da ta generacija raje spremlja slike kot besede, terja kratkočasno zabavo tudi znotraj raznovrstnih vsebin učnih procesov, raje tipka kot piše (raje tudi pošilja SMS sporočila kot govori), nima potrpljenja in je brez tolerance pri časovnem zamiku dotoka informacij (tako informacijske potrebe, kot tudi potrebe po informacijah morajo biti takoj izpolnjene), v sebi enakih vidi bolj zanesljiv vir kot v avtoritetah, čuti veliko potrebo po neprestani povezanosti s spletom in družbenimi omrežji in za konec, raje imajo skupaj stisnjene informacije, ki so tako lažje prebavljive kot pa daljša besedila, ki terjajo več dela.

Že hiter pregled teh mitov nam jasno pove, da vsi sploh ne držijo, večina jih drži vodo le deloma, spet tretji pa so precej kredibilni. Kar bi bilo od tega vredno privzeti na znanje je to, da bodo zaradi 'neprižnavanja' avtoritete raje uporabljali *Google* kot *Ask.com*³, raje bodo šli po informacije na *Wikipedio* kot v številne leksikone. Prav tako je velik porast tudi v iskanju na podlagi *naravne govorice*, kar nekateri spletni iskalniki tudi spodbujajo, uporabniški vmesniki zelo uspešnih založnikov elek-

1 Digital Consumers, reshaping the information profession, ur. David Nicholas in Ian Rowlands, Facet publishing, London 2008.

2 V izvorni obliki se naslov poglavja glasi *The 'Google Generation' – myths and realities about young people's digital information behaviour* (avtorji Peter Williams, Ian Rowlands, Maggie Fieldhouse).

3 Tu predvsem ciljamo na razliko med algoritmoma *PageRank* in *ExpertRank*, po katerih se ločita ta dva iskalnika. Primerjaj teme pomoči na spletnih straneh omenjenih dveh iskalnikov.

tronskih virov pa prenavljajo svoje vmesnike tako, da jim dodajo iskanje na podlagi teksta, ki ga vnesemo v večje polje⁴. Iz tega seveda sledi, da so tudi pri hitrem pregledu rezultatov iskanja pozorni le na tiste zadetke, ki že takoj vsebujejo zgolj pojme, ki so bili vneseni v iskanje. Časa za iskanje sinonimov in sorodnih pojmov ni. S tem seveda tvegajo izgubo informacij, a se s tem ne obremenjujejo. Prav tako nimajo časa za vrednotenje virov, s čimer se tudi ne gre preveč hvaliti... In še mnogo podobnih sklepov in izvedb lahko preberete v omenjenem poglavju, za katere tu žal ni dovolj prostora. Povsem nespametno bi bilo torej zavreči takšne vsebine.

Celotno čtivo *Digital consumers* je zbirka devetih prispevkov, ki se ukvarjajo s podobo sodobnih uporabnikov, ki se hranijo z digitalno kulturo, tehnologijo in informacijami. Delo je prijetno branje, ki ponudi kar nekaj

zelo kvalitetnih idej. Poglavja govorijo o konceptu in psihologiji digitalnega potrošnika, trgu digitalnih informacij itd. Avtorji se pogumno poizkušajo v profiliranju skupin uporabnikov sodobnega digitalnega sveta informacij in se trudijo, da bi ločili zrno koristnih informacij od plevla nepotrjenih domnev. Poleg tega je knjiga napisana v dokaj nezahtevnem stilu, kar jo umešča kot nalašč na uspešen in z zanosom poln začetek novega leta.

Berite torej, a le tisti, ki ste pripravljeni, da se tudi sami preoblikujete po meri sodobnih digitalnih nabiralcev in lovcev na informacije.

Tomaž Bešter
Narodna in univerzitetna knjižnica

⁴ Govorim seveda o prenovi, ki jo je poleti 2008 doživel vmesnik EBSCO, kjer se je kot ena izmed novosti pojavila možnost vpisa večjega besedila v iskalno okence, kjer je iskalnik nato "zadolžen" za izveček bistvenih pojmov in njihovih relacij. Uporabnik torej ne potrebuje ničesar drugega kot tekst, ki ga prenese v okence, nato pa mu iskalnik v rezultatu "iskanja" ponudi podobno gradivo.

OBVESTILA

KOLENDAR PRIHAJJOČIH SREČANJ

Nadaljevanje z 2. strani:

Sodelovanje na posvetovanju (roki za oddajo povzetkov)

- **1.2.2009** za 29.-30.10.2009, Haag, Nizozemska, *International UDC Seminar 2009 - Classification at a Crossroads: Multiple Directions to Usability*, <http://www.udcc.org/seminar2009/index.htm>
- **1.2.2009** za 22.-23.6.2009, London, VB, *ISKO 2009 - International Society for Knowledge Organization*, <http://www.iskouk.org/conf2009/index.htm>
- **20.2.2009** za 23.-27.3.2009, La Habana, Kuba, *5th Ibero-American Conference - From papyrus to digital library* "6 Coloquio Iberoamericano "Del Papiro a la Biblioteca Virtual", <http://papiro.casadelasamericas.org/index.html>
- **28.2.2009** za 24.-26.6.2009, Pariz, Francija, *ICDL 2009 - International Conference on Digital Libraries*, <http://www.waset.org/wcset09/paris/icdl/>
- **6.3.2009** (le poster) za 3.-4.4.2009, Tucson, ZDA, *Information Ethics Roundtable: Misinformation and Disinformation*, <http://sirsl.arizona.edu/ier>

- **1.4.2009** za 16.-14.6.2009, Sudak, Ukrajina, *Libraries and Information Resources in the Modern World of Science, Culture, Education, and Business*, http://www.gpntb.ru/win/inter-events/crimea2009/eng/inf_let.php

Najboljši študentski članek: razpis

K. G. Saur Verlag, An Imprint of Walter de Gruyter GmbH & Co. KG je objavil v reviji *Libri* razpis za najboljši študentski znanstveno-strokovni prispevek v letu 2009 (Best *Libri* Student Paper 2009). Vsi dodiplomski in podiplomski študenti so vabljeni, da pošljejo svoje prispevke do 31. 5. 2009. Tema ni določena, vendar pa je v prispevku potrebno izpostaviti vsaj eno aktualno problematiko s področja bibliotekarstva in informacijske znanosti. Nagrada znaša 500EUR in letno naročnino na revijo *Libri* za leto 2010. Več na: <http://www.librijournal.org/award.html>.

RAZSTAVA "OTROCI SVETA" KAROLINE GOREC V MKI

KNJIŽNIČNE
PRIREDITVE

V Mestni knjižnici Izola v mesecu januarju razstavljamo črno bele in barvne fotografije popotnice, podiplomske študentke, fotografije in podjetnice **Karoline Gorec** iz Pirana. Ob tej priliki smo jo prosili za intervju, obiskovalcem knjižnice pa je obljubila tudi potopisni večer.

MKI: Karolina Gorec, vi ste po rodu Dolenjka, živite pa v Piranu. Kako to, da vas je pot zanesla v slovensko Istro?

K.G.: Študij na Turistici leta 2002.

MKI: Med leti 2003 in 2008 ste veliko potovali. Bili ste v Siriji, pri Kurdi v Turčiji, v Pakistanu, Iranu in Etiopiji. Kako to, da se odločate večinoma za muslimanske dežele, za bližnji Vzhod?

K.G.: Muslimanske dežele me privlačijo zaradi bogate kulture in prijaznih ljudi. Predvsem bi rada poudarila, da so muslimanske dežele zelo varne in gostoljubne, v nasprotju s tem kar nam trdijo svetovni mediji. Prav zaradi teh razlogov so potovanja prijetnejša, povsod te lepo sprejmejo in kot tujec si vedno dobrodošel.

MKI: Kakšne so vaše izkušnje s potovanjem po Siriji, Iranu, Pakistanu?

K.G.: Vsako potovanje se razlikuje od prejšnjega. Lahko bi se reklo, da so tudi pri potovanjih potrebne izkušnje. Spominjam se priprav leta 2003 za Pakistan. Ne veš, kaj bi vzela, kaj lahko pričakuješ, kako načrtovati pot... In potem se znajdeš na letališču v Islamabadu, prepuščen samemu sebi z nahrbtnikom na rami. Kulturni šok, vendar poti nazaj ni. Prve dni je bilo težko in povratek domov je bil težko pričakovano. Po nekaj mesecih doma pa bi se takoj vrnila nazaj. Pred Sirijo sem obiskala še Maroko tako, da sem bila že malce bolj izkušena. Tu sem spoznala, kako lahko turizem negativno vpliva na ljudi. Ob potovanju v Sirijo sem obiskala tudi Jordanijo. Dve državi, ki sta si zelo podobni po kulturi in načinu življenja, se razlikujeta predvsem po ljudeh. V Jordaniji, kjer je turizem že zelo razvit,

so prebivalci v večini podlegli negativnemu vplivu, ki ga prinaša turizem. Niso tako prijazni, gostoljubni in pripravljeni pomagati kot v Siriji. Iz tega razloga raje izbiram destinacije, ki so turistično manj razvite. V Turčijo in Iran smo potovali z lastnim avtom, kar nam je omogočilo posebno doživetje. Potovali smo po stranskih poteh, spoznavali skrite kotičke ter srečali najbolj prijazne ljudi na svetu.

MKI: Bili ste tudi med Kurdi v Turčiji. Kako doživljajo svojo usodo, saj vemo, da je bilo v genocidu pobitih veliko Kurdov?

K.G.: Kurdi so tragičen narod, ki živi težko življenje. Vzhodna in jugovzhodna Turčija sta posejani z vojašnicami in cestnimi kontrolami, kar je za naše razmere zelo nenavadno. Nad vsako kurdsko vasico bdi turška vojaška postojanka. Kljub temu pa so Kurdi zelo prijazni, sprejeli so nas v svoje domove in nam postregli z vsem, kar imajo. Z veseljem so nam govorili o svoji kulturi in navadah ter o želji po lastni državi ali vsaj avtonomiji ter priznanju njihovega jezika in kulture.. V prihodnost zrejo z optimizmom in na obrazih njihovih otrok je smeh, ki je tudi nam dal upanje, da bodo nekoč zaživeli lepše življenje.

MKI: Leta 2008 ste potovali v Afriko, Etiopijo. Koliko časa ste tam ostali in kakšne so vaše izkušnje iz te države?

K.G.: Mesec dni obiska v Etiopiji je bil precej drugačen od ostalih potovanj. Prvi del potovanja smo si zapolnili s trekingom na 3000 metrov višine. Treking je zasnovan na turizmu, ki pomaga lokalnemu prebivalstvu do boljšega življenja, saj gre večino plačila lokalnim ljudem, ki te vodijo po planotah ter pripravijo prenočišče in hrano. Drugi del potovanja pa smo preživeli na jugu države med starimi afriškimi plemenom od katerih so najbolj zanimivi Mursiji, katerih ženski spol nosi v prerezanih ustnicah prave pravcate krožnike. Etiopija je bila moja prva prava afriška država in upam, da ne

zadnja. Tudi iz tega razloga mi bo vedno ostala v spominu.

MKI: Razstavili ste večinoma fotografije otrok. Zakaj ste se odločili za to motiviko? Kaj vam pomenijo otroci?

K.G.: Otroci dajejo potovanjem poseben čar. Glede na to, da večinoma potujem po muslimanskih državah in glede na to, da sem ženska, imam največ stika z otroci in ženskami. Poleg tega se otroci zelo radi fotografirajo in se kar sami postavljajo pred objektiv.

MKI: Slikate še kakšne druge motive?

K.G.: Predvsem me zanimajo ljudje in narava. Zgodovinske spomenike in ostalo kulturno dediščino lahko najdemo v knjigah in na razglednicah. Slike ljudi pa so samo tvoje in so tudi zato nekaj posebnega.

MKI: Od kdaj fotografirate, kakšne fotoaparate uporabljate in kaj vam pomeni fotografija?

K.G.: Fotografiram, odkar pomnim. Že kot otroku sta mi starša kupila fotoaparat. V zadnjem času uporabljam digitalne fotoaparate, zadnji je Olympus. Fotografij nikoli ne obdelujem, vedno jih pustim take, kot so.

MKI: Ste že kje razstavljali?

K.G.: Ne

MKI: Veliko potujete; ali radi svoje popotniške izkušnje delite tudi s prijatelji ali znanci, na primer na potopisnih večerih? Bi bili pripravljeni pripraviti potopisno predavanje v izolski Mestni knjižnici?

K.G.: Seveda

MKI: Povejte nam prosim, s čim se ukvarjate? Kaj pa počnete v prostem času?

K.G.: Zaposlena sem v družinskem podjetju, kjer delam vse mogoče, pišem poslovne načrte, sodelujem pri raznih investicijskih projektih... Vsaj enkrat mesečno pa službeno potujem v BiH. V prostem času zaključujem podiplomski študij turizma na Ekonomski fakulteti v Ljubljani. Poleg tega skušam čim več potovati, veliko se družim s prijatelji, berem, smučam, tečem na smu-

čeh,...

MKI: Se še kaj vračate na Dolenjsko?

K.G.: Da, skoraj vsak teden.

MKI: Če bi primerjali način življenja v Piranu z načinom življenja na Dolenjskem, kaj bi najprej izpostavili?

K.G.: Predvsem je drugače pozimi. Zjutraj ni potrebno čistiti ledu z avta, ni snega, nizkih temperatur. Življenje na Primorskem poteka bolj počasi. Zdi se mi da znate Primorci bolj uživati življenje kot Dolenjci.

MKI: Kako vas zaznamujejo potovanja?

K.G.: Potovanja človeka globoko zaznamujejo. Svoje življenje začneš bolj ceniti, vidiš kako lepo nam je, kako drugje po svetu živijo iz dneva v dan. V primerjavi z njihovimi se ti tvoji problemi zdijo majhni in nepomembni. Življenje s potovanjem je lepše in polnejše.

MKI: Potujete sami, v paru, v skupini?

K.G.: Skoraj vedno potujem z različnimi ljudmi, vendar nikoli sama. V zadnjem času predvsem s fantom, pridružijo pa se nama različni prijatelji ali moja brata. Tako, da nas je skoraj vedno malo več in je tako bolj prijetno.

MKI: Kako se mora vesti ženska, ko potuje po muslimanskih deželah, kot so Turčija, Sirija, Pakistan, Iran?

K.G.: V vsaki državi ne glede na to, ali si ženska ali moški, moraš pokazati, da spoštuješ njihovo kulturo in tradicijo. Če ti sprejmeš njih in njihov način življenja, bodo tudi oni tebe prijazno sprejeli in boš povsod dobrodošel. Potovanja niso za ljudi, ki imajo določene predsodke do drugih ver in barve kože.

MKI: Se ne bojite nevarnosti?

K.G.: Niti najmanj. V državah, kjer sem do sedaj potovala, nisem imela nobenih slabih izkušenj. Marsikatero veliko mesto kot Damask v Siriji, Marakeš v Maroku ali Tabriz v Iranu se mi zdi varnejše kot velika

mesta v Evropi.

MKI: Že načrtujete naslednje potovanje? Kam boste odšli in za koliko časa?

K.G.: Naslednje potovanje načrtujemo za januar 2010. Odšli bomo v Južno polovico Afrike na overland tour. To je potovanje z v ta namen predelanimi tovornjaki. V načrtu imamo Namibijo, Botsvano, Zambijo, Tanzanijo, Ruando in mogoče še Ugando.

MKI: Katero je najpomembnejše spoznanje z vaših potovanj?

K.G.: Potovanja naredijo človeka boljšega.

MKI: Bi želeli bralcem Knjižničarskih novic še kaj sporočiti?

K.G.: Potujte! Če pa koga zanima še kaj naj mi piše na

karolina77@email.si

S Karolino Gorec se je pogovarjala
Spela Pahor
Mestna knjižnica Izola

KNJIŽNIČNE PRIREDITVE

ALBANIJA V MKI

V četrtek sta obiskovalce potopisnega večera, ki je bil v čitalnici Mestne knjižnice Izola, na pot po Albaniji povabila vsestranski izolski ustvarjalec **Srečko Gombač** in njegova soproga, **Janja Sever**.

Povedala sta, da se Albanija nahaja ob zaključku Jadranskega morja, njene sosedje, katerih vpliv se pozna na albanski kulturi, pa so Makedonija, Grčija, Črna gora, Srbija; od Italije jo loči le 72 km morja. To je gorata dežela z ravninami v rečnih dolinah in ob obali.

Albanci izhajajo iz ljudstva Ilirov, ki je prišlo na to področje iz SV še preden so tu nastale grška in rimska kultura: torej so ena od starejših populacij v Evropi. Z razvojem je prihajalo do različnih etničnih mešanj, konfliktov, vojn. Sami Albanci pravijo, da so bili Iliri naseljeni vzdolž celotne Jadranske obale ter da so segali globoko na Balkanski polotok. Danes je albanska etnija združena v državi Albaniji, nekaj jih živi tudi v Makedoniji in Srbiji.

Albanci v Albaniji se ne ukvarjajo z idejo o veliki albanski državi, kot na primer srbski in makedonski Albanci. Država je postala samostojna leta 1912, ko so se Albanci uprli Turkom.

V deželi je veliko zgodovinskih spomenikov. Brač se ponaša z amfiteatrom, muslimanskim pokopališčem in mestnim obzidjem. Sicer pa se v mestih prepletata dediščina in sodobnost. Poleg starih hiš in ozkih uličic iz turških časov so tu še desetnadstropni bloki, grajeni iz opeke, z velikimi rezervoarji za vodo, še iz obdobja socializma in komunizma. V arhitekturi je tudi mnogo evropskih elementov. Veliko se gradi, veliko pa je tudi razrušenega in neurejenega. Včasih so v iskanju napredka tudi malo kičasti. Vendar se na vsakem koraku vidi, kako se ljudje trudijo preseči preteklost in se zazirajo v prihodnost. Za glavno mesto Tirano je značilno, da se veliko stvari dogaja zunaj, na ulici, tako na primer velik del trgovine. Na organiziranih tržnicah prodajajo sadje in zelenjavo. Ponudba v trgovinah je velika. Vendar z izdelki prihaja v deželo tudi embalaža in odpadne snovi, s tem pa se Albanci še niso spoprijeli, saj jih je potrošništvo našlo popolnoma nepripravljene, tako da je vsepovsod polno odpadkov. Niso se še navadili na ločevanje smeti. Kar se tiče sanitarnih pogojev, se seveda še ne morejo primerjati z Evropo. V knjigarnam najdemo, tako kot pri nas, tudi knjige o Harryju Potterju, Ivanhoeju, Kissingerju.. Veliko prevajajo iz tujih jezikov v albanščino. O tem, da želijo biti povezani s svetom, priča tudi množica satelitskih anten na strehah hiš in

blokov. Ljudje so oblečeni evropsko, moderno.

Ceste in ulice so v slabem stanju, sicer se jih pa trudijo popravljati, vendar jih to vseeno ne skrbi preveč. Edino vozilo, ki lahko preživi na albanskih cestah, je mercedes, zato sta popotnika povsod opazala polno teh avtomobilov. Srečko Gombač kljub vsemu pravi, da je glede napredka Albanije optimističen, saj dežela premore veliko čudovitih krajev in lepih plaž, kar vse bo pripomoglo k razvoju turizma.

Iz Tirane, kjer stoji velik kipa narodnega junaka Skenderbega, sta se popotnika odpravila proti staremu, manjšemu turškemu mestecu Kruja z baščaršijo in ostanki gradu, kjer je bil Skenderbeg rojen. Bil je sin vladarja tistega dela Albanije in član družine Kastrioti. Kot je bilo tedaj v navadi, so Turki na zasedenih ozemljih jemali otroke in jih v Turčiji vzgajali kot janičarje; tako so vzeli tudi Skenderbega, ki je dolgo služil kot turški vojak in ker je bil izjemno sposoben, napredoval v generala. Potem pa se je Turkov naveličal in se vrnil v Albanijo, kjer je z ostalimi albanskimi plemiči organiziral odpor proti Turkom. Dobil je tudi zaveznike na oni strani Jadranskega morja, pa tudi na Balkanu in dlje, saj so ga v boju proti Turkom podpirali vsi tisti krščanski vladarji, ki so se bali turških vpadov. Krujo so Turki napadli kar štiriindvajsetkrat in šele, ko je Skenderbeg umiral v Braču, jim jo je uspelo zasesti.

V Kruji je tudi Skenderbegov muzej in muzej v stari turški hiši, kjer je predstavljen nekdanji način življenja.

Po poti v Elbasan sta popotnika opazovala terase, ki jih Albanci v hribe oblikujejo zato, da bi zemljo, ki je podvržena eroziji, obvarovali pred sesipanjem. Elbasan je staro obzidano mesto z zvonikom, ki ga je postavil mestni ceh urarjev v začetku 19. stoletja kot svoje darilo mestu. Povsod so visele razobešene zastave, saj so Albanci zelo ponosni na svojo državo ter na svojo nacionalno pripadnost (tega bi se lahko učili od njih).

Njuna naslednja postaja je bilo mesto z dolgo zgodovino, Berat. Ime izhaja iz slovanskega imena Beli grad, saj je na hribčku sredi mesta velika trdnjava iz belega kamna z veliko okni, zaradi česar kraju pravijo tudi Mesto tisočerih oken. Sicer pa je Srečko Gombač v Albaniji zasledil veliko krajevnih imen slovanskega izvora in to pojasnjuje s časom, ko je tu prevladovala pravoslavna vera in so verski voditelji prihajali iz Bolgarije in Makedonije. V kraju Berat se lepo vidi, kako sobivata krščanska in islamska kultura. Po 2. sv. vojni je bila krščanska verska dejavnost v Albaniji sicer prepovedana, a vsaj verski spomeniki so ostali. Mesto skušajo urejati na sodoben način, čeprav je polno starih palač, hiš z zao-

kroženimi robovi, kar je značilnost albanske arhitekture, starih potk, premore tudi cisterno za vodo, ki je še iz rimskih časov, tik ob mestu pa se pasejo ovce.

Njuna naslednja postaja, do katere sta pripotovala po izredno lepi pokrajini, polni oljk in oljčnih mlinov, kjer pa nista opazila niti enega traktorja ali freze, je bilo mesto Đirokaster, v katerem se je rodil Enver Hodža. Starejši del ima lepe hiše in veliko trdnjavo, tu je tudi s vojaški muzej, muzej v rojstni hiši Enverja Hodže ter spomenik lordu Byronu, ki se je svoje čase potepal po Balkanu in obiskal tudi dvor takratnega mestnega vladarja. Kocke na cestah so položene v obliki mozaikov in so zelo lepe na pogled. Albanci imajo smisel za take detajle, pravi Srečko Gombač.

Njuna pot se je potem vila po cestah, kjer sta srečevala pastirje z ovcami in kozami, naprej prosti morju. Vse povsod sta videla polno bunkerjev – albanski režim jih je iz strahu pred sovražniki zgradil preko 300 000, skoraj za vsakih 10 prebivalcev enega. Med potjo sta lahko natočila bencin na malih privatnih bencinskih postajah, kjer nudijo tudi uslugo pranja avtomobilov; cene bencina pa so odvisne od oddaljenosti posameznega kraja. Čez bistro reko Bistrico sta prišla do morja, kjer v zalivu gojijo školjke, v beneških časih pa so zgradili tudi soline. Obmorski kraji so bili bogati že v antiki. Kraj Saramba je na primer znan po ribištvu. Tudi tu so terase posajene s tisočletnimi oljkami. Peščene plaže so neverjetno lepe. Mesta so bogata z arheološko dediščino. Gradijo ogromno hotelov, gostje pa so Albanci iz Kosova in Makedonije. Otroci nosijo šolske uniforme. Slaščičarne so podobne našim izolskim slaščičarnam. Ogromno je trgovin s čevlji. Industrije je malo. V kmetijstvu so v uporabi še leseni plugi. Veliko je mladine, ki večkrat pretirava z zgledovanjem po zahodnem načinu oblačenja. Ljudje so prijazni in ustrežljivi, ponudba v lokalih je izjemno dobra. Hrana je odlična, imajo pa tudi svoja vina.

Še marsikaj zanimivega sta nam popotnika nasula ta večer, pa se vsega ne da zapisati. Se bo treba kar odpraviti na pot in obiskati to čudovito deželo z ogromnimi potenciali! Povedala sta nam še, da se v Albaniji tujec težko sporazume z domačini, čeprav ti znajo vsakega po malem: italijansko, nemško, angleško, francosko... vendar so k sreči tu otroci, ki so povsod radovedni in povsod najdejo način sporazumevanja. Je pa tudi nekaj podobnih besed, na primer slovenski breg tudi v albanski pomeni breg.

Špela Pahor
Mestna knjižnica Izola

PREDSTAVLJAMO

USTANOVITEV SINDIKATA ZAPOSLENIH V KNJIŽNIČARSTVU IN INFORMACIJSKI DEJAVNOSTI

Ob izteku starega in ob začetku novega leta radi naredimo »analizo stanja«: kaj smo naredili dobrega, kje bi lahko bili boljši, kaj smo pridobili in na kaj bi najraje pozabili, se bomo iz tega še veliko naučili? Na področju knjižničarstva smo v lanskem letu pridobili sindikat. Na pobudo Društva bibliotekarjev Maribor in s velikim številom podpisov podpre je bil 13. oktobra 2008 v Mariboru ustanovljen samostojni Sindikat zaposlenih v knjižničarstvu in informacijski dejavnosti.

Čeprav smo o tem že veliko pisali in govorili v drugi polovici lanskega leta, je pomembno, da nekatere dogodke osvetlimo in ugotovitve ponovimo.

Ustanovitev novega sindikata je v prvi vrsti odgovor na nemoč civilne družbe. Vsa pojasnila in utemeljitve ter podajanje strokovnih argumentov, ki so jih v preteklosti pripravljala strokovna združenja, so bila morda prebrana, ne pa upoštevana, saj društva in zveze niso obravnavani kot socialni partner. Prišli smo do spoznanja, da ima uvrstitev delovnih mest vseh strokovnih delavcev v vseh vrstah knjižnic zelo malo skupnega s strokovnimi podlagami, vsekakor pa ni v skladu z drugim odstavkom 1. člena ZSPJS, saj *ne moremo govoriti o uveljavljanju načela enakega plačila za delo na primerljivih delovnih mestih, nazivih in funkcijah*. Prav zato smo knjižničarji v jesenskih mesecih pričeli zbirati podpise podpore za ustanovitev knjižničarskega sindikata, saj smo bili zastopani v različnih sindikatih.

Društvo bibliotekarjev Maribor je 21. avgusta 2008 na bivšega ministra za javno upravo Gregorja Viranta naslovilo dopis, v katerem je s primerjalno analizo uvrstitve delovnega mesta knjižničarja v novem plačnem sistemu opozarjalo na neenotnost plačnega sistema. Razen izjave bivšega ministra, ki jo je podal v oddaji Odmevi, dne 8. 9. 2008, da je tudi v tej poklicni skupini prišlo do težav,

niso dobili nobenega odgovora. Ugotovitev, da so bibliotekarji med poklici, ki jih bo potrebno ponovno evalvirati, je bila podana tudi v zbirnem poročilu MJU o implementaciji plačnega sistema v javnem sektorju. Kljub navodilom Ministrstva za javno upravo, da posamezne probleme rešujejo resorna ministrstva, smo se v društvu odločili, da dopis usmerimo na ministra za javno upravo iz preprostega razloga: knjižničarji so zastopani v različnih sindikatih, njihova področja pa pokrivajo različna ministrstva (Ministrstvo za kulturo, Ministrstvo za šolstvo in šport ter Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo). Posledično so s tem povezana neskladja znotraj poklica, ki se pojavljajo že vrsto let.

Že od leta 1991 naprej knjižničarska stroka aktivno opozarja na probleme vrednotenja delovnega mesta knjižničarja. Najprej v razmerju do drugih poklicev v kulturi, kasneje pa na različno vrednotenje delovnega mesta knjižničarja v različnih delovnih okoljih, kar je posledica financiranja različnih ministrstev. Nov plačni sistem je te neenotnosti žal le še poglobil. Delovna mesta z enako stopnjo izobrazbe so v posameznih vrstah knjižnic, ki so pod pristojnostmi posameznih ministrstev, različno poimenovana: v splošnih knjižnicah se zaposleni s VII. stopnjo izobrazbe imenujejo bibliotekarji, v šolskih knjižnicah knjižničarji, v visokošolskih in specialnih knjižnicah pa so samostojni strokovni sodelavci. Ta neenotnost se nadaljuje tudi pri razvrstitvi v izhodiščne plačilne razrede, saj so prvi razvrščeni v 28. plačilni razred, drugi v 30. in tretji v 27. plačilni razred. Nadalje so različni tudi pogoji in kriteriji za napredovanje v nazive, pa tudi sami nazivi. Strokovni knjižničarski nazivi v Katalogu funkcij, delovnih mest in nazivov niso usklajeni z dejanskimi strokovnimi nazivi v knjižničarski stroki, saj so uporabljeni nazivi iz predloga pravilnika o strokovnih knjižničarskih nazivih, ki še ni sprejet (predlog

je v usklajevanju na ministrstvih). S tem pa je povezan tudi problem strokovnih bibliotekarskih izpitov, ki so poleg licence za vzajemno katalogizacijo pogoj za delo v stroki.

Na nepravilnosti pri prevedbi plač in s tem povezanimi problemi strokovnih nazivov so opozorili tudi knjižničarji v Narodni in univerzitetni knjižnici, knjižničarji Univerze v Ljubljani in Univerze na Primorskem ter v Univerzitetni knjižnici Maribor. Prevedba nazivov delovnih mest v visokošolskih knjižnicah je razvrednotila strokovnost tega poklica, saj so knjižničarji prevedeni v strokovne sodelavce, bibliotekarji pa v samostojne strokovne sodelavce, skratka, po novem so to knjižnice brez knjižničarjev.

Vse to kaže na sistemske napake, neusklajenost ministrstev in neenotno pokrivanje področja. V Sindikatu in strokovnih združenjih se zavedajo, da je **ta trenutek največji problem prav odsotnost strokovnih nazivov v visokošolskih knjižnicah, kjer so knjižničarji vključeni med administrativno upravno osebje in upamo, da se bo to v sklopu pogajanj o odpravi neenotnosti v plačnem sistemu uskladi- lo.**

Hkrati pa je za vse knjižnice zelo pomemben segment vrednotenja delovnih mest računalničarjev, informatikov in sistemskih administratorjev. Delovanje knjižnic je vsak dan kompleksnejše in za uresničevanje poslanstva potrebujemo vse te profile zaposlenih, ki morda po razvrstitvi glede na Katalog funkcij, nazivov in delovnih mest sodijo med podporne dejavnosti za javni sektor, so pa vitalnega pomena za delovanje posameznih storitev knjižnic.

V javnosti se, da je vsak dan več opozoril glede neenotnosti plačnega sistema javnih uslužbencev, a vendar menimo, da je le malo primerov javnih uslužbencev v novem plačnem

sistemu, ki so v **sklopu ene stroke** razdeljeni v toliko plačnih skupin in nazivov, kot ravno knjižničarji, ki ne glede na okolje, prostor, vrsto uporabnika in informacije opravljamo pomembno delo, katerega rezultat se odraža na vseh področjih družbe in pri najširšem krogu prebivalcev naše države.

Zavedamo se, da sami težko spreminjamo stvari, zato bomo sodelovali tudi z drugimi sindikati, ki so nas do sedaj že zastopali. Želimo pa aktivno opozarjati na probleme, ki se pojavljajo v knjižničarstvu in poudariti, da je povezava stroke s sindikalno dejavnostjo potrebna prav zaradi nemoči civilne družbe in prepletanjem napredovanj v strokovne nazive in plačne razrede.

Po sklepu ustanovnega občnega zbora, ki se ga je udeležilo 53 kolegov iz različnih knjižnic po Sloveniji, je izvršni in nadzorni odbor DBM zadolžen za pripravo vseh potrebnih dokumentov in aktivnosti, da bo lahko sindikat pričel v poznih pomladanskih mesecih delovati neodvisno, profesionalno in samostojno. Za zastopnico sindikata je bila imenovana mag. Sabina Fras Popović. Do sedaj smo speljali potrebne postopke za pridobitev statusa pravne osebe (ministrstvo, AJPES, DURS), ob tem pa smo pripravili tudi obvestilo za medije in o ustanovitvi sindikata obvestili širšo javnost.

Dokler ne pridobimo statusa reprezentativnosti, se vključujemo na lastno pobudo in nismo povabljeni na delovna srečanja, sestanke in pogajanja. Seznanjeni smo s potekom dogajanj, hkrati pa opozarjamo na naš problem posredno preko dopisov na ministre, ministrice in poslanke. V preteklih mesecih smo začeli z akcijo predstavljanja sindikata po področnih društvih in na različnih srečanjih knjižničarjev. S temi aktivnostmi nadaljujemo tudi v tem letu. Hkrati pa prijavljamo tudi potrebne pravilnike, ki jih moramo po sklepu občnega zbora pripraviti v določenem roku. V sindikat se povezujejo in včlanjujejo zaposleni iz različnih vrst knjižnic, član pa lahko postane

vsak zaposleni v knjižničarstvu s podpisom pristopne izjave.

Lanska jesen je bila zelo bogata z izobraževanji, ki smo jih pripravili knjižničarji za knjižničarje. Sprehajali smo se lahko po različnih koncih Slovenije, pridobili precej dobrih idej in veliko dodatnega znanja, morda tudi drugačen pogled na stvarnost. Na teh izobraževanjih so nekateri predavatelji in njihove misli naredili poseben vtis in morda vplivali tudi na drugačen (vsaj na moj) način razumevanja te problematike:

Kongres šolskih knjižničarjev, ki je bil oktobra 2009, je postregel z zanimivimi referati, vendar sta največji vtis naredila slavnostni govornik Slavko Pregl, predsednik Društva slovenskih pisateljev, in uvodni referent dr. Marko Stabej. Slavko Pregl je v svojem govoru predstavil razmišljanje o vrednosti ustvarjalcev, ki sooblikujejo svet, sestavljen iz 25 črk. Njihovo vrednost je zelo ilustrativno primerjal z vrednostjo opevanega projekta izgradnje Šentviškega predora. Ob črke je postavil številke in nas vse v dvorani šokiral s podatki, ki so javno dostopni, vendar jih (vsaj zase lahko to trdim) nismo navajeni tako brati. Znesek, ki ga je država namenila za dokončanje predora, bi omogočal izplačilo mesečnega dohodka v višini 2000€ (žal ne vem, bruto ali neto) 200 ustvarjalcem in to celih 40 let. Način razmišljanja in predstavljanja problema nam sporoča, da nas je nagovoril ekonomist, ki je o problematiki spregovoril na neobičajen način. Da je to pravi način predstavljanja vrednosti nekega ustvarjalnega poklica, smo lahko slišali tudi na skupnem strokovnem posvetovanju Sekcije za specialne knjižnice in Sekcije za visokošolske knjižnice, ki je bilo oktobra 2008 v Ljubljani. Vse je v denarju in tudi našo dejavnost moramo predstavljati drugače – skozi pogled in jezik denarja, ki ga govorijo mnogi – torej ne samo koliko stanemo, ampak tudi koliko prispevamo in prihranimo (dr. David Bawden, Ljubljana, Posvetovanje Sekcije za visokošolske knjižnice in Sekcije za specialne knjižnice). Slavko Pregl je pri-

merjal vrednost avtorskega honorarja domačega literata in tujega literata, še boljša pa je bila primerjava med letnim dohodkom najbolj poznanega prekmurskega literata (verjetno ni potrebno napisati imena) in članom uprave enega od večjih slovenskih podjetij (nisem si zapomnila niti imena podjetja, kaj šele člana uprave), ampak razmerje je neverjetno visoko. V čigavo korist?

Dr. Marko Stabej je v uvodnem referatu, tudi na Kongresu šolskih knjižničarjev, razmišljal o razumevanju in njegova zaključna misel, da človek najlažje biva tako, da razume in se potruži dati razumeti, je tista misel, ki jo lahko povežemo z namenom ustanavljanja samostojnega knjižničarskega sindikata. »Pridobivam informacije in delujem kritično, odgovorno, strpno in odprto.« (dr. Marko Stabej, Radenci, kongres šolskih knjižničarjev).

Nekateri med stroko in sindikalno dejavnostjo ne vidijo povezave oziroma vidijo konflikt interesov, a je zadeva spet stvar razumevanja. Strokovna društva, zveze, združenja in druge povezave delujejo v okvirih in mejah civilne družbe, ki pripravlja, piše, sporoča različna priporočila, pripombe in ugotovitve. Niso pa socialni partnerji in kot taki niso obvezujoč partner v dogovarjanju o spremembah. Hkrati pa brez poznavanja specifičnega strokovnega področja težko nastopamo z dobrimi argumenti. Nenazadnje sta stroka in sindikat postala prepletena tisti trenutek, ko je bilo napredovanje v stroki povezano z napredovanjem v plačnem razredu.

Za zaključek pa še nekaj tehnično realnih informacij. Sindikat ima vzpostavljeno spletno stran in elektronski naslov. Pristopno izjavo lahko dobite na spletni strani sindikata, Društva bibliotekarjev Celje in društva šolskih knjižničarjev. Izpolnjeno pristopno izjavo pošljite na naslov Sindikat zaposlenih v knjižničarstvu in informacijski dejavnosti, Rotovski trg 2, 2000 Maribor.

Sabina Fras Popović

PREDSTAVLJAMO

PROJEKT "ZVESTI BRALEC"

Projekt "Zvesti bralec", spodbujanje bralne kulture pri odraslih je od letošnjega februarja potekal v večih knjižnicah, mi smo sodelovali s trebanjsko. Pri tem nam je bila v pomoč zloženka s priporočilnim seznamom, ki pa se je razlikoval pri domoznanskih delih. Ob Dnevu splošnih knjižnic smo v litijski knjižnici pripravili srečanje zvestih bralcev s Ferijem Lainščkom, ki je bilo 19.11. v Gimnaziji Litija. Dan potem pa smo se srečali z zvestimi bralci še na čajanki v knjižnici, kjer smo predstavili našo novo zloženko, kaj knjižničarji najraje beremo. Ob prijetnem klepetu, čaju in piškotih, se je pogovor prepletal in razpletal, tako smo bralce spodbudili, da napišejo kaj o svojih izkušnjah z nami, naj predstavijo svoj pogled na naše delo. Gospa Martina Benedičič je zvesta bralka, pronicljiva opazovalka, zato smo bili njenega odziva in prispevka zelo veseli

RADA IMAM NOVOSTI

Nekajkrat me je imelo, da bi segla po njej. Po Knjigi pritožb in pohval. Enakovredno drugim revijam, napovednikom in zgibankam, počivajoči v plastičnem žepku. Želim nekaj napisati. Toda, saj ne morem povedati vsega! Verjetno se v tovrstno knjigo piše na kratko, zgoščeno. Jaz pa tako ne znam. Edino, kar bi lahko rekla, bi bilo – hvala! In še enkrat – hvala! In tako v nedogled...

Zato jo pustim pri miru. Sploh pa bi morala biti v litijski (enako v šmarski) samo Knjiga pohval... Naj (nekoliko) utemeljim:

Rada imam novosti. Tiste, iz knjižnice. Zataknjene so v posebnih kovinskih okvirjih. Okvirji pa pripeti na gosto mrežo. V ozkem hodniku, na levi strani. V litijski knjižnici.

S pričakovanjem jih jemljem v roke. Jih prelistavam. Začutim. Preberem naključno izbrane odlomke. Odločitve so običajno pravilne. Samo včasih se zgodi, da se zmotim. A to ni hudo. Neprijetno na tej steni je edino to, da se okvirčki za knjige tako radi snemajo. Če sem dovolj spretna, kakšnega še ulovim. Sicer na tleh kovinsko zažvenketa in se sliši, kot da bi začel podirati celo knjižnico. Prav pri temeljih...

Tako je bilo tudi tistikrat. Ne, nisem iztaknila okvirčka. Nič hudega se ni zgodilo. Le v roke sem vzela eno izmed novih knjig. Ne preveč debelo. Modrih platnic. Ujela sem besede: »Ves goli hrib je bil zavrt v meglo, barje in skalovje pa napolnjeno z vlago, in barve so se poglobile...«

»Imam jih,« je zaklical otrok, »na, noter jih deni.« »Ampak ne smeš gledati,« je rekla babica. »To je moja zasebna stvar.« Sophia je držala roko s protezo za hrbtom. »Hočem videti,« je rekla. Potem je njena babica dala protezo v usta, reklo je »klap« in šlo je tako gladko, da ni vredno besede...

Zaprla sem jo in se podvzela k izposojevalnemu pultu. Kot da bi se bala, da bo nekdo vstopil in dejal, da v tem hipu nujno potrebuje prav to knjigo.

Čez čas sem jo vrnila. In med mnogimi drugimi nanjo skoraj pozabila. Skoraj. Nekega dne sem se le opogumila. Ko sem se vzpenjala po stopnicah, sem že razmišljala kaj naj sploh rečem. Rada bi si izposodila knjigo, pa ne vem naslova! Neprijetno! Med tem, ko sem izbrane knjige odlagala na pult, sem začela: »Oprostite, imam nenavadno željo. Rada bi knjigo, pa ne vem naslova. Mislim, da je delo nekega Severnjaka. Lahko vam pa povem vsebino.«

Gospa Cvetka mi je pozorno prisluhnila. Sploh ni naredila vtisa, da bi bila moja želja nemogoča. Samo nekaj stavkov sem nasnula. Skupaj z gospo direktorico Andrejo, ki je bila v bližini, smo naredile obnovo. Vse tri smo vedele za vsebino! Kakšno odkritje, kakšen neverjeten občutek! Potem je gospa Cvetka dvignila pogled iznad očal in vprašujoče dejala: »Poletna knjiga?« »Ne vem, tudi lahko, toda jaz sem jo brala pozimi...« sem glasno skušala svoje branje umestiti v časovni okvir. Končno se mi je posvetilo! To bo naslov! Jasno, knjige si ni bilo mogoče izposoditi, ker jo je takrat bral nekdo drug. Sem pa imela »vstopnico« za v knjižarno. In tisti dan kupila zadnji dve.

Če nadaljujem s pripovedjo o prav isti knjigi, se bo morda zdelo že pretirano. Ali pa boste nemara vsi želeli takoj prebrati Poletno knjigo!

Dobili smo obiske. Ne vidavamo se pogosto. A se dobro razumemo. Med prijatelji je običajno tako. Imamo nekaj »podobne krvi«. Tudi – bralne. Komaj dobro smo se pozdravili in se malo sprostili, je gospod že bil »v knjigah«. »Prilasak« jo je s police, se udobno namestil in – bral! Bral! Na obisku! Mi pa – kot da nas ne bi bilo! Nas, živih bitij! Kot otroka smo ga morali prepričevati, naj vendarle odneha, da jo bo dobil s seboj (Poletno knjigo namreč) in da bo za vedno njegova! Bil je potočen, mi pa tudi. Imeli smo lep dan. Čeprav ni bil ravno poletni...

Tako kot novosti, imam rada tudi starejše knjige. Pravzaprav kar vse! Nekoč je nekdo (v nekem knjižnem listu – kako žal mi je, da tega nisem shranila!) napisal celo razpravo o ljubiteljih knjig! Razvrstil nas je (tako kot psihologi radi razvrščajo ljudi po značaju, po telesnih podobnostih...) po ljubezni do knjig! Izvirno, zgovorno, posrečeno, z nekaterimi odstopanji – resnično! Ne spominjam se več, s kakšno stopnjo navezanosti na knjige se je razvrščanje začelo. Nekje vmes so bili ljubitelji, ki so (nekdaj) kupovali knjige »na meter«, ker pač nekaj moraš odložiti v knjižno omaro, če jo že imaš. Potem so ljudje, ki knjige radi prebirajo, jih kupujejo zase in za darila, imajo do knjig spoštljiv, hvaležen odnos. Čisto na vrhu lestvice pa so bralci, ki bi domov preselili cele antikvariate... Njihova edina ovira pri tem je – prostor.

Tudi sama sem se danes (in ne samo danes) počutila

tako, ko sem se zopet znašla v knjižnici. V prav takšni plastični posodi, v kakršno smo nekoč doma ob kolinah odlagali krvavice (vem, da je primerjava povsem nepotrebna, če ne že nespodobna, a kaj morem, če sem se takoj, ko sem zagledala tisto pravokotno plastično kad, spomnila na obilje krvave pojedine...), so se skrivale – knjige. Izločene. Knjige za obiskovalce, za bralce. »Podarite si knjige«, je pisalo nad njimi. Okrog pa – nobene gneče. ...

Zopet sem se srečala s knjižničarko Cvetko. Med vprašanjem, koliko knjig lahko vzamem, že željno sežem mednje. Pogleda me in se prijazno nasmehne. Vem, da me razume... Vse skupaj odložim na varno mesto in se podvizam v nadstropje, kjer bo danes (dvajsetega novembra 2008, ob dnevu splošnih knjižnic) srečanje »zvestih bralcev«.

Zanimivo, kakšni vsemogoči (čudni?) občutki in misli lahko spremljajo človeka, ko se zaokroženo odriva iz pritličja v nadstropje knjižnice...

Večkrat sem koga slišala razlagati, kako bi že še kam šel, na kakšno kulturno prireditev na primer, če bi imel družbo... Samemu pa je človeku tako neprijetno iti... Tega kar nisem mogla razumeti. Če te zanima, greš, ne? Čeprav po drugi strani drži, da je še na pogrebu nekako nelagodno, če si v ednini, ker potem nenadoma prideš v zadrego, s kom boš tvoril dvojino – za en tak – čeden sprevod...

V tistih nekaj kratkih sekundah vzpona sem torej »doulmela« vso skrivnost ednine in dvojine, ko sem se, sama, s čudnimi občutki, odpravljala na srečanje...

Knjižničarke Mateja, Aleksandra in direktorica Andreja so ob izjemno bogato obloženi mizi (knjig! – se razume, manjkali pa seveda niso niti piškoti in čaj!) pripravile zelo prijeten večer. Med obrednim pestovanjem skodelice čaja v naročju, v udobni zasidranosti na stolu za praznično mizo, se je pogovor odpiral v vse mogoče smeri. Dotaknili smo se (bilo nas je deset: šest ljubiteljc knjig, en knjižni navdušenec in tri »domače« gospe, poklicno zapisane knjigam) branja na splošno, obveznega branja v šolah, obnovili smo celo nekaj vsebin, se najdevali ob istih knjigah ali se navidezno oddaljevali v različnih, beseda se je ustavila tudi ob različnih fazah branja, proti koncu smo prešli celo na potovanja... Kar je logično, saj nam knjiga razširja obzorja in nam odpira nove svetove....

Najbolj zadržani smo bili ob povabilu, naj bi izbrali tri svoje najljubše knjige. Knjižničarji so nam pripravili prijazno zloženko, kjer so to že storili. Mi pa...? Ne, jaz ne morem. Ne morem reči, katera mi je (bila kdaj) najljubša...

Težko (če ne nemara celo nepotrebno) je tudi določiti (ali določati, opredeljevati) katera knjiga je (res) dobra. Prijateljica, pesnica in pisateljica, me je nekoč (v podobnem pogovoru o knjigah, seveda) podučila, da obstajajo (napisana) pravila dobrega pisanja. Da so ta pravila precej temeljita in resna pove tudi podatek, da so priprav-

Slika 1: Fotografija s čajanke (Foto: Knjižnica Litija)

ljena posebej za otroško oz. mladinsko pisanje in posebej za ustvarjalce del za odrasle. Nikoli nisem brskala po njih. Zato jih ne poznam. In zato po tem, ko knjigo odložim, ne morem vedeti, koliko se je pisec držal »ograj«... Morda je tako bolje. Verjetno bi bilo zgolj poznavanje pravil preveč enostavno »ravnilo«, s pomočjo katerega bi bralec želel vleči črte...

Eno pa je gotovo. Če obstajajo pravila dobrega pisanja, obstajajo tudi pravila dobrega branja. Le da slednja niso zapisana. A jih je mnogo. Veliko mnogo. Prav toliko kot je bralcev. Svobodna so. Raznovrstna. Pisana. Živahna. Raznolika. Ostra in mila. Neizprosna in popustljiva. Zahtevna in manj zahtevna.

Nekatera pravila (kriteriji) se ukvarjajo z vsebino. Iščejo atraktivnosti, sodobne tokove, brskajo po zgodovini ali pa jih poteši fantazija prihodnosti...

Druga pravila hlastajo za zgodbo. Večja, ko je napetost, bolj, ko se stopnjuje dramatičnost, bolj, ko je vse prepleteno, bolj, ko pokajo živci, večja je slast...

Tretji kriterij »žveči« jezik. Melje ga, premlewa, prežvekuje, doživlja, čuti, se vanj pogloblja, ga okuša v globinah...

Tretji, četrti... in tako še daleč naprej... – mnogo kriterijev. Prav zaradi njih (verjetno) ne bom mogla izbrati – najljubše, najboljše...

In vendar se mi zdi, da se prav vsi ti (številni) kriteriji zblížajo, najdejo, se združijo v eni točki. Vsi iščejo – Lepoto.

Kahlil Gibran v knjigi Prerok pravi: »Kje boste iskali lepoto in kako jo boste našli, če vam ne bo ona sama pot in vodnik?

In kako boste mogli govoriti o njej, če vam ne bo ona sama stakala besed?...«

O, da bi nam Lepota stakala – besed!

Po zaključku – še pripis:

Nemogoče bi bilo v nekaj minutah, v na začetku omenjeno knjigo, na nizkem stolčku ob pravljичno majhni mizici otroškega dela litijske knjižnice, napisati vse tole!

Ker to itak – sploh ni vse!

Manjkajo še številni svetli trenutki, ki v kakšnem hipu dobijo prav čarobni nadih. Vprašaj, kje bi lahko poiskal določeno knjigo. Komaj dobro izbereš pravo smer med policami, te, kot bi se reklo »hokus-pokus«, na pultu pričaka omenjeni zaklad. Ali dobiš »knjigo za v posteljo«. Tako me je nekoč vprašala simpatična knjižničarka: »A vam zrihtam eno za u postlo?« Se reče – čisto novo, svežo, ravnokar skrbno ovito in označeno knjigo. Knjigo, ki ni še prav nič »zašpehana«, ničlikokrat na vogalčkih poslinjena, ki ni skrivalnica posušenih drobtin ali beležka zapiskov nepodpisanih avtorjev... Knjigo, ki jo lahko zvečer novo razgrneš čez (svežo) posteljnino, če že tako nanese...

Zopet drugič nekaj knjigo rezerviraš in te pokličejo domov, da te branje že čaka! Mar ni to prijazno!

In če se zgodi, da v veliki pospravljalni vnemi kakšna knjiga uide med domače in se tam potuhne, te zato v knjižnici tudi ne »obsodijo« ali izobčijo...

Da o prijaznih urah pravljic za najmlajše niti ne govorim! Tudi to se dogaja v knjižnicah! Pripelješ otroka, za eno uro smukneš po opravkih, ali pa se priključiš četici

radovednih, malih, pristrčnih, željnih »bralcev«, ki poslušajo s široko odprtimi očami in na koncu (tudi ob pomoči mamic) »oživijo« žabice, pa snežačke, pa... Lahko pa se (v Šmartnem) tudi malo umakneš (a si še vedno navzoč), se skriješ za vogalom na zofo, prelistaš po novostih, bereš...

Da je knjižnica prostor predavanj, delavnic, ustvarjanja, razstav, srečevanja, izobraževanja povezovanja, deleženja... – je tudi jasno.

Še kaj manjka? Verjetno še kaj! Zagotovo pa velika, velika zahvala vsem knjižničarkam in knjižničarjem v Litiji in Šmartnu: Vesni Burja, Vesni Škarja, Cvetki, Erni, Mateji, Aleksandri, Tatjani, Mateju, Domnu, Andreji.....

za to, da za nas besede iščejo, o njih razmišljajo, nam jih pripravljajo, nam jih ponujajo in nam jih – podarjajo.

Besede, ki nam tkejo Lepoto!

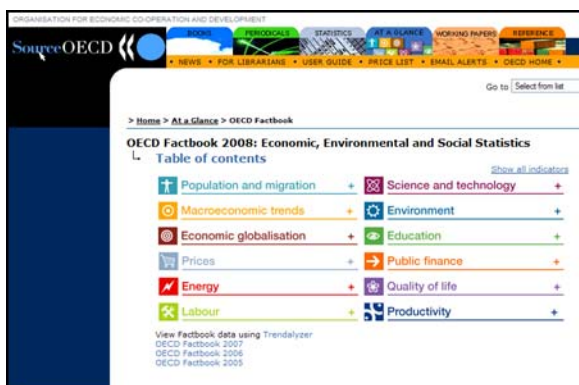
Da bi nam vsem prineslo novo leto čimveč – lepega, Vam želim, v svojem in v imenu vseh hvaležnih bralcev

Martina Benedičič

PREDSTAVLJAMO

NOVOSTI NA MREŽNIKU januar 2009

V času, ko se januar nevzdržno preveša v svojo drugo polovico, so sveže zemljice v hladnih zimskih dnevih še bolj dobrodošle, kot sicer. S to idejo vam ponosno lahko predstavimo pomembno **povečanje družine elektronskih informacijskih virov**, ki so vam na voljo za vaše raziskovalno delo na NUK-ovem portalu informacijskih virov. **Pet novih virov** prihaja, da vam olajšajo vaše delo doma, v šoli, službi ali kjerkoli drugje, kjer vas sreča navdih.

Source OECD

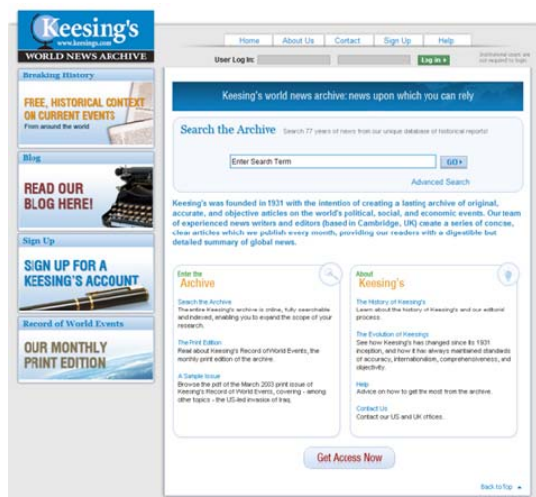
OECD je **Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj**, ki v svojem okviru izdaja ogromno publikacij s socialnega področja in ekonomije. Združujejo podatke in statistike 30 članic OECD, pa tudi nečlanic. Gre za sila uporabna gradiva s področij bančništva, davkov, energetike, izobraževanja, kmetijstva, predelave hrane, makroekonomije, migracij, okolja, trajnostnega razvoja, zaposlovanja itd. Na voljo je tako **več kot 2000 knjig, poročil, časopisov**; ogromno priznanih **statističnih zbirk** OECD in deset zbirk Mednarodne agencije za energijo; vsi ta pomembna gradiva so sedaj na voljo z lokacij Univerze v Ljubljani. Delo na uporabniškem vmesniku je enostavno in pregledno, zato ste vsekakor vabljeni, da preizkusite iskalnik in vsebine na Source OECD.

Ebrary

Ebrary se od gornjih razlikuje predvsem po tem, da bo zadovoljil predvsem **ljubitelje elektronskih knjig**. Študenti in osebje Univerze v Ljubljani so odslej bogatejši za **pet zbirk** elektronskega informacijskega vira Ebrary, kjer bodo našli elektronske knjige v polnem besedilu s področij **računalništva in informacijske tehnologije, tehnike, humanistike, sociologije in antropologije ter izobraževanja**. Skupaj so na voljo torej **besedila 13600 knjig**, do katerih vas pripelje pregleden vmesnik z nekaterimi možnostmi osebnih nastavitev. O uporabnosti vmesnika zgovorno pričajo tudi sezname uglednih institucij (ALA, Stanford, Blackwell book services...), ki Ebrary uporabljajo tudi za dodajanje lastnih e-vsebin (kar je tudi ena izmed prednosti Ebrary). Ponuja **hiter pregled vsebine brez pretakanja in nameščanja vsebin na računalnik, označevanje besedila v več barvah ter dodajanje lastnih opomb**, ki se shranijo v osebni uporabniški prostor. Tudi v Ebrary ste tako več kot dobrodošli, da pregledate in preizkusite vse zgoraj omenjene ponudbe. Odkrili boste, da jih je v resnici še več. Vabljeni vsi študenti in osebje Univerze v Ljubljani.

One eContent platform.
Many ways to use it.

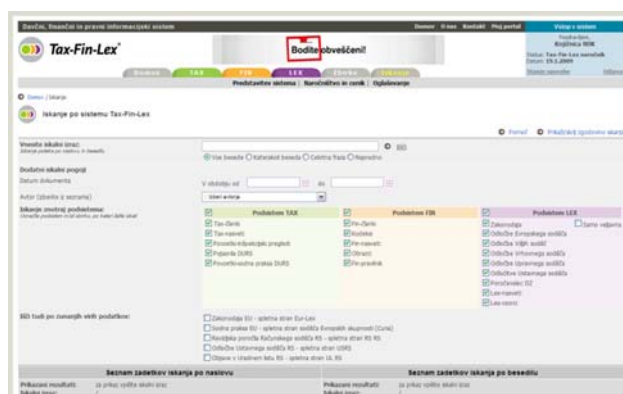

Keesing's World News Archive

Je neizčrpen vir za vse, ki se želijo seznaniti ali biti na tekočem z dogodki s celega sveta. Keesing's World News Archive namreč le-te zbira, ureja in objavlja že od 1931 naprej, zato vabljeni tudi tisti, ki vas zanimajo pretekli dogodki. Neverjetne prednosti, ki jih omogoča svetovni splet s svojo hitrostjo zbiranja in posredovanja informacij, so v tem primeru zares zmagovalne. Nalašč za vse, ki želijo biti obveščeni ali pa morajo biti po dolžnosti. Na voljo je že **preko 95 000 člankov**, h katerim se vsak mesec pridra okoli 150 novih. Iskanje lahko priredite tudi glede na osebnosti ali države, ki vas zanimajo. Tudi sicer je iskanje prirejeno sodobni funkcionalnosti. Vir lahko uporabljajo vsi študenti in osebje Univerze v Ljubljani, ki so člani knjižnic UL preko oddaljenega dostopa; prav tako pa je dostop možen z lokacij Univerze v Ljubljani. Si torej želite prebrati novice iz 1945, mogoče iz 1968 ali 1992...?

Tax-Fin-Lex

Mnogi od vas bodo veseli elektronskega vira Tax-Fin-Lex, predvsem pa tisti, ki raziskujete in se ukvarjate s študijem **prava, ekonomije in financ**. Izvrstnost tega vira ne leži le v **izjemni bazi zakonov, finančnih dokumentov in davčnih uredb**, temveč tudi v sila **enostavnem in preglednem iskalniku**, ki vam v trenutku iz množice dokumentov priključite tiste, ki vas zanimajo. Deli se na **tri zbirke**, in sicer **Tax**, kjer boste našli članke, mnenja, pojasnila DURS in Ministrstva za finance, komentarje in obrazce z davčnega področja; **Fin**, kjer so nasveti, članki, vzorci, obrazci in kodeksi Inštituta za revizijo, torej vse, kar vas utegne zanimati s področja financ in računovodstva; in **Lex**, kjer je ogromen register predpisov RS, indeksi UL, odločitve sodišč, objave UL Evropske unije, strokovna literatura in še mnogo mnogo drugega. **Posebna odlika vira je v časovnici** – predpisi in dokumenti vsebujejo časovnico z označenimi spremembami in vplivi, kar ustvari optimalen občutek preglednosti. Obveščenost z vsemi zgoraj omenjenimi podatki bo odslej torej veliko lažja, prav tako pa prihranek na vašem dragocenem času. Vir Tax-Fin-Lex je trenutno na voljo članom NUK z lokacije NUK ali preko oddaljenega dostopa.

Oxford Journals Online

Za konec lahko ponosno predstavimo tudi novo **Oxfordovo zbirko**, ki vse po vrsti spadajo med **najodličnejše in najpogostejše uporabljene elektronske vire v akademskih krogih**. Tu gre za priznano kolekcijo **več kot 220 kakovostnih časopisov**, izdanih v založništvu Oxford journals. Vir omogoča učinkovito brskanje in iskanje po vsebinah teh časopisov, njihov arhiv pa sega do leta 1996. Področja, ki jih pokriva, so **medicina, biološke znanosti, matematika, fizika, pravo, humanistika in družboslovje**. Namenjena je vsem študentom in osebju Univerze v Ljubljani, ki bodo v Oxfordovih revijah in časopisih našli dobro raziskovalno zatočišče. Tako kot mnogo generacij do sedaj.

Nove vire sta pridobila, plačala in licenčno uredila NUK in konzorcij COSEC s sredstvi Ministrstva za kulturo RS. Več informacij o gornjih virih in dostopu na:

- <http://www.nuk.uni-lj.si/nuk/mreznik.asp>
- <http://www.keesings.com/>
- <http://www.tax-fin-lex.si>
- <http://www.oxfordjournals.org/>
- <http://www.sourceoecd.org>
- <http://www.ebrary.com>

Za vsa vprašanja in informacije ste vedno dobrodošli v Informacijskem in referalnem centru NUK, telefonski številki 01/2001 194 ali na elektronskem naslovu referalni-center@nuk.uni-lj.si.

Tomaž Bešter
Narodna in univerzitetna knjižnica

BRANKO REISP
1928-2009

IM MEMORIAM

Pred kratkim se je od nas poslovil Branko Reisp, bibliotekar, muzealec, zgodovinar, proučevalec kulturne zgodovine na Slovenskem.

Rodil se je 17.7.1928 v Žireh. Na Filozofski fakulteti v Ljubljani je diplomiral iz zgodovine leta 1959. Doktoriral je leta 1981, z disertacijo Kranjski polihistor Janez Vajkard Valvasor: njegova osebnost in delež v kulturi in znanosti

Leta 1959 je pričel delati v knjižnici Narodnega muzeja v Ljubljani, v času od 1964 do 1994 je bil tudi njen vodja. V letih 1983-1989 je predaval na Oddelku za zgodovino in od leta 1992 na oddelku

za Bibliotekarstvo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Ukvarjal se je predvsem z raziskovanjem slovenske splošne in kulturne zgodovine 16.-19. st., predvsem je bil navdušen nad delom Janeza Vajkarda Valvasorja. Pripravil je več zgodovinskih razstav, razstavnih katalogov, natisov faksimilov redkih tiskov in rokopisov s študijami.

Dejaven je bil tudi v Društvu bibliotekarjev Slovenije. Za svoje strokovno delo na področju knjižničarja je leta 1985 prejel Čopovo diplomo.

NAVODILA AVTORJEM

OBVESTILA

Jezik objavljenih prispevkov je praviloma slovenski, v skladu z odločitvijo uredništva, pa tudi angleški. Avtorji morajo uredništvu poslati jezikovno pravilno besedilo. Prejetih tekstov uredništvo ne lektorira. Avtor tudi v celoti odgovarja za vsebino prispevka. Avtorsko pravico do objavljenih prispevkov ima izdajatelj publikacije, avtor obdrži moralne avtorske pravice.

Naslov prispevka mora biti kratek in jasen, dopolni se lahko s podnaslovom. Pri poročilih s strokovnih posvetovanj in drugih srečanj naj bodo v naslovu/podnaslovu prispevka navedeni naslov posvetovanja oziroma srečanja ter kraj in datum dogodka.

Pod naslovom naj bo naveden avtor prispevka (oziroma avtorji), in sicer vedno v polni obliki (ime in priimek). Če je avtorjev več, naj sami določijo vrstni red imen avtorjev. Poleg imena avtorja je treba navesti tudi sedež ustanove, kjer je avtor prispevka

zaposlen ali ime fakultete, če je študent, ter elektronski naslov avtorja. Tudi pri večjem številu piscev je treba pri vsakem posamezniku navesti vse zahtevane podatke. Pri citiranju virov naj avtorji upoštevajo navodila revije Knjižnica. Dolžina prispevka naj ne presega 20.000 znakov (vključno s presledki).

Prispevek lahko poleg teksta vsebuje tudi slike (preglednice, diagrame, fotografije ipd.). Vsaka slika naj ima zaporedno številko in naslov. Če avtor slik ne vključi v besedilo prispevka, naj bo v njem jasno označeno, katera slika sodi na določeno mesto v tekstu. Pri vsaki sliki je treba navesti tudi njeno avtorstvo (avtor je lahko pisec prispevka ali kdo drug). Pri portretni fotografiji je potrebno navesti tudi imena oseb v polni obliki (ime in priimek), in sicer z začetno navedbo "Od leve proti desni: ...". Avtor prispevka mora uredništvu predložiti pisne

izjave oseb na portretni fotografiji, da se strinjajo z javno objavo fotografije v Knjižničarskih novicah. Slikovno gradivo lahko avtorji priložijo tudi v JPG ali TIF formatu.

Z oddajo prispevka uredništvu se šteje, da avtor soglaša z objavo svojega prispevka v tiskani in elektronski obliki Knjižničarskih novic.

Pošiljanje prispevkov

Prosimo, da članke in prispevke pošljete uredništvu publikacije v elektronski obliki, in sicer na naslov icb@nuk.uni-lj.si. Pošljete jih lahko tudi na disketi ali CD-ROM-u na naslov Narodna in univerzitetna knjižnica, Informacijski center za bibliotekarstvo, Turjaška 1, 1000 Ljubljana. Prispevkov ne honoriramo!